

69% от випуск 2025 на Медицинския факултет на МУ – София, планират да работят в България

Проф. Георги Бърдаров, географ, демограф и писател, в Студио „Аз-буки“: „Голям оптимист съм за България и за демографията на страната. Вече има наценки на промяна и те са най-вече в емиграционните и в реемиграционните нагласи. Новото поколение вижда възможност за реализация в България“

Митко Иванов, носител на наградата „Еврика“ за млад фермер, разказва за първите си стъпки в пчеларството, как успешно можеш да се грижиш за 200 кошера, и за любовта си към професията, която е сред малкото, в които, каквото и да правиш, винаги можеш да си оближеш пръстите

®

АЗ-БУКИ

Четете ни на www.azbuki.bg

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Вестникът е правопреемник на първото официално издание на Министерството на просвещението – „Училищен преглед“ – 1896 г.

Брой 7 (1752) 19 – 25 февруари 2026 г. Година XXXV. Под името „Аз-буки“ вестникът излиза от 10 април 1991 г. Цена 1,10 € / 2,15 лв.

Снимка Олег Попов

България отбелязва 153 години от гибелта на Васил Левски с военни ритуали, литургии и поклонения. Деца от трета група „Слънчице“ на 34. ДГ „Брезичка“ положиха цветя на паметника на Апостола на свободата в София

Гимназии предлагат нови професии

„Киберсигурност“ и „Роботика“ са сред актуалните варианти за бъдещите осмокласници

Разкриване на обучение по нови за регионите професии, ръст на професионалните паралелки и на тези в дуална форма на обучение в някои райони на страната предвиждат одобрените от постоянните комисии по заетостта към областните съвети за развитие предложения на РУО за държавен план-прием в гимназиите за учебната 2026/2027 г.

Предложенията са съобразени с новия Списък на професиите за професионално образование и обучение, с броя на завършващите VII клас в конкретните райони и населени места, с визията на училищните директори, със стратегиите, прогнозите и плановите за развитие на общините и областта, както и със заявките и становищата

на бизнеса и работодателски организации.

Сред актуалните нови професии е „Роботика“, която предлагат училища от областите Кюстендил, Габрово, Стара Загора, Сливен, Видин, Ловеч, както и „Киберсигурност“, обучение по която планират гимназии от областите Стара Загора, Пловдив, Варна, Бургас, Благоевград и Хасково.

В областите Габрово и Варна ще бъдат разкрити паралелки по професията „Безпилотни летателни апарати“, а по „Интелигентни системи“ – в Сливен, Пловдив, Ловеч и Русе. В Пловдивска област новост е професията „Разработка на софтуер“, в Благоевградска – „Интегриране на дигитални технологии“, а на няколко места

в страната в план-приема за следващата учебна година се предлага и разкриване на паралелки по „Дизайн на дигитални и печатни медии“.

Една от областите, в които демографските процеси водят до намаляване броя на паралелките, е Смолян, където по данни на Регионалното управление на образованието броят на седмокласниците в последните 4 години е намалял с цели 21%.

В същото време, седмокласниците в област Благоевград се увеличават, което е причина за ръст на предлаганите паралелки в три общини – в Петрич с две, а в Сандански и Гърмен с по една.

Още на стр. 4

Нови правила за прием в детските градини в София

Столичната община предлага нови правила за прием в детските градини в София. Това става ясно от публикуван за обществено обсъждане доклад за изменение и допълнение на Наредбата за прием на деца в общинските самостоятелни детски ясли, детски градини и в подготовителните групи в общинските училища.

Проектът предвижда промени в критериите за класиране, сроковете за постъпване, основанията за отписване и реда за извънреден прием на деца.

Едно от същественият изменения е в един от основните критерии за кандидатстване – адресната регистрация. Постоянният адрес вече няма да носи повече точки от настоящия адрес. За прием в яслени групи и първа градинска група ще се отчита адресът на един от родителите, който съпада с този на детето и не е променен – над 3 години носи 8 точки, от 1 до 3 години – 5 точки, а до 1 година – 3 точки. За по-горните възрастови групи ще се взема предвид адресът на самото дете при същата точкова система.

Промяна има и във въвеждането на конкретни срокове за реално постъпване след класиране. Децата, приети за новата учебна година (с изключение на тези в задължителна предучилищна възраст), трябва да започнат посещение в рамките на 60 дни за яслени групи и 30 дни за градинските групи, смятано от 15 септември. При текущи класирания след тази дата срокът започва да тече от деня на записване.

Ако детето не постъпи в определения срок, мястото се освобождава за следващо класиране, а родителят губи правото да кандидатства за съответната ясла или градина до началото на приема за следващата учебна година. При повторно участие в класиране допълнителните точки за поредност на желанията се намаляват с една точка.

Въвежда се и нов допълнителен критерий, който дава още 1 точка за дете, кандидатстващо в институция на територията на кметството, в което живее, или в същия административен район, ако в неговото кметство няма функционираща детска градина.

От учебната 2027/2028 г. отпада досегашният критерий, който даваше 1 точка на деца, посещавали общинска или частна ясла в София поне шест месеца през последната година.

На стр. 3

Разширяват столичното 134. СУ „Димчо Дебелянов“

Близо 1000 ученици от столично-то 134. СУ „Димчо Дебелянов“ ще преминат на едноменен режим, след като бъде построена нова сграда с 360 места в нея, финансирана по програма на МОН, съобщава Пресцентърът на Министерството. В началото на строителните дейности участва и министърът на образованието и науката в оставка Красимир Вълчев.

Проектът е за близо 4 млн. евро и се изпълнява с държавно финансиране по Програмата за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и

училища за периода 2024 – 2027 г. В новата сграда ще има 15 стаи, кабинет по информационни технологии, кабинет по иврит и физкультурен салон за учениците от начален етап. Новата инвестиция ще даде възможности за спорт на всички възрастови групи и ползване на материална база за извънкласни и творчески дейности, на образователни и спортни занимания – групи по интереси, клубове, кръжоци и др.

След строежа дворното пространство ще бъде цялостно възстановено с нови зони за спортни дейности и отдиш.

Снимка Олег Попов

Министър Вълчев поздрави екипа на директора Весела Палдъмова за усилията и успешното защитаване на мащабния проект за разширение.

Сред гостите на церемонията бяха още министърът на културата Мариан Бачев, кметът на община „Възраждане“ Станислав Илиев, зам.-посланик Тедиан Поплингер в Посолството на Израел, консулт Ортал Попович Алкелай, партньори на училището от фондация ORT School, както и представители на Обществения съвет, Яков Джераси от Израелско-българския институт и др. **АЗБУКИ**

Снимка ВМА

Началникът на ВМА ген.-майор проф. Венцислав Мутафчийски представя пред учениците професиите „Военен лекар“ и „Военна медицинска сестра“

30 учат безплатно за военни медици

Общо 20 бъдещи военни лекари и 10 медицински сестри ще бъдат приети за обучение през учебната 2026/2027 г. Проектът се осъществява в тясно сътрудничество между Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ във Варна, Военномедицинската академия в София и Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“, съобщават от ВМА.

Двете професии бяха представени пред ученици от началника на Академията ген.-майор проф. д-р Венцислав Мутафчийски при обявяване началото на едномесечната инициатива Дни на отворените врати за кариерно развитие от 16 до 20 февруари. Тя се провежда за четвърта поредна година.

Ученици от цялата страна имат възможност да посетят столичната Военна болница, за да се запознаят с възможностите за кандидатстване и предимствата на програмите за обучение. Те се срещнаха с млади лекари и медицински сестри, които са завършили програмата с отличие и вече са част от екипа на Военномедицинската академия. Освен това посетиха и операционни зали, където се запознаха с водещи специалисти, а в симулационните центрове наблюдаваха демонстрации на бойни санитарии за работа в условия, близки до реална обстановка, при масови инциденти и спешни операции.

В разговора с учениците ген.-майор проф. д-р Венцислав Мутафчийски подчерта ролята на военната медицина и мястото на Академията сред високотехнологичните болници в страната.

„Това е професия с мисия и с реални възможности за развитие. Тук работят специалисти с международно признание. При нас ще се учите от най-добрите и ще имате шанс да станете като тях. Ние търсим индивидуалността у всеки курсант и медицинска сестра и подхождаме с отговорност към тяхното развитие, защото виждаме в тях нашето бъдеще. Пожелавам ви успех и да останете в България, защото България има нужда от вас“, заяви началникът на ВМА.

От Военномедицинската академия отбелязват повишен интерес към Дните на отворени врати. Желание да се включат в инициативата, тази година са заявили стотици млади хора от цялата страна. Отчита се и устойчив растеж на интереса към специалностите „Военен лекар“ и „Военна медицинска сестра“.

Сред предимствата на Програмата са пълна държавна издръжка по време на следването, не се заплащат такси за обучение, осигурява се безплатно настаняване в общежития и хранене, медицинско и униформено облекло, безплатно медицинско обслужване, както и гарантирана дългосрочна професионална реализация в редиците на Българската армия. Освен това по време на следването си курсантите получават месечна стипендия между 460 и 500 евро.

А след завършването получават две дипломи – магистър по „Медицина“ и бакалавър по специалност „Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво“, възможност за специализация във ВМА, повишаване на квалификацията в България и във всички страни членки на НАТО. **АЗБУКИ**

Томислав Томов спечели конкурса за превод на ЕК

Специални поощрителни грамоти от надпреварата на Европейската комисия получават петима български ученици

Томислав Томов от Профилираната природо-математическа гимназия „Акад. Никола Обрешков“ в Бургас е тазгодишният български победител в конкурса за превод Juvenes Translatores. Това стана ясно, след като Европейската комисия обяви 27-те победители в 19-ото издание на надпреварата за 17-годишни ученици, съобщават от Представителството на ЕК в България.

17-годишният Томислав Томов демонстрира отлично разбиране на оригиналния текст на английски и прекрасен български превод.

Конкурсът се организира от 2007 г. насам от Генерална дирекция „Писмени преводи“ на Европейската комисия с цел популяризиране на писмения превод, многоезичието и чуждоезиковото обучение. Провеждането му се финансира по Програма „Еразъм+“. Всяка държава член на ЕС има по един победител.

Специални поощрителни грамоти за впечатляваща работа в преводите от българските участници получават Александър Ангелов от ППМГ „Акад. Никола Обрешков“ – Бургас, който остава само на точка от най-добрия резултат, Александра Стефанова от Средно училище „Васил Левски“ в Карлово, Дарина Друмева от ПЕГ „Д-р Иван Богоров“ – Димитровград, и Габриела Гочева и Теодор Друмев от Езикова гимназия „Пейо Яворов“ в Силистра.

Томислав получава своя златен билет за Брюксел, а Александър Ангелов – специалната си грамота, от Свилен Георгиева – местен представител на Генерална дирекция „Писмени преводи“ към ЕК, в присъствието на директора на бургаската ППМГ „Акад. Никола Обрешков“ Милена Андонова и Еница Кърпичева – главен учител по английски език и координатор за участието в Juvenes Translatores.

А Свилен Георгиева коментира, че за първи път има двама участници с толкова висок резултат – при това момчета от едно и също училище.

Тази година България бе представена в конкурса Juvenes Translatores от 80 ученици от 17 училища. От всички 27 държави членки на ЕС в него са участвали общо 3004 ученици от 716 училища. Броят на училищата, които имат право да участват във всяка страна от ЕС, е равен на броя на местата, които държавата има в Европейския парламент.

В миналогодишното издание на Конкурса българският победител е Александра Атанасова от Езикова гимназия „Проф. д-р Асен Златаров“ в Хасково. В него се включиха 68 български гимназисти.

Условията на Конкурса предвиждат възможност на участниците да изберат да превеждат непознат художествен текст по определена тема от който и да е официален език на ЕС на произволен друг официален език на Съюза.

Снимка ППМГ „Акад. Никола Обрешков“ – Бургас

Английският език заема водещо място при избора на преводи, но избраните тази година от учениците 155 езикови комбинации включват и езикови двойки като български – гръцки, датски – чешки, ирландски – испански и хърватски – шведски. Това илюстрира богатото езиково многообразие в Европа, отбелязват от Еврокомисията.

Церемонията по награждаването ще се проведе в Брюксел на 27 март 2026 г. Победителите от всички страни ще имат възможност да се срещнат с преводачите в Европейската комисия и да видят как работят те.

Многоезичието е залегнало още в първия регламент на Европейската икономическа общност, приет през 1958 г., с който се определя кои езици ще се използват в нейните структури. Оттогава броят на официалните езици на ЕС нараства от 4 на 24 успоредно с членството на нови държави в ЕС. **АЗБУКИ**

В моето училище е най-хубаво

Призьорите във Фотоконкурса на „Аз-буки“ получиха своите отличия в МОН

Снимки Олег Попов

Отличените участници във Фотоконкурса

Дуляна КОЧЕВА

За десета поред година Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“ отличи най-добрите снимки на ученици. Общо 1059 фотографии бяха допуснати до участие в тазгодишното издание на Националния конкурс „В моето училище е най-хубаво“. Авторите на отличените 13 фотоса в двете възрастови групи и в трите категории получиха своите награди на официална церемония в Министерството на образованието и науката.

„Изключително щастлива съм, че имам възможността да връча наградите на победителите във Фотоконкурса на „Аз-буки“. За да заснемеш най-добрия кадър от живота в училище, се изисква не само талант и усет, но и да обичаш своето училище“, каза зам.-министърът на образованието и науката д-р Емилия Лазарова по време на официалната церемония. Тя изрази надежда, че фотографията би могла да се превърне в сфера за професионална реализация на голяма част от участниците в бъдеще. „Днес може и да е хоби, а утре да се превърне в професия“, посочи тя.

Зам.-министър Лазарова връчи отличията на победителите в трите категории във втора възрастова група (VIII – XII клас) – „Улови мига в училище“, „Героите на моето училище“ и „Снимка с история“. Грамота и годишна парична стипендия в размер на 69 евро месечно получиха Денис Епитропов от СУ „Христо Ботев“ в Айтос, Марияна Спасова от СУ „Никола Йонков Вапцаров“ в Айтос и Станислав Милев от Професионалната гимназия по механотехника, електроника, телекомуникации и транспорт „Христо Ботев“ в Шумен.

Този година за първи път участниците бяха разделени в две възрастови групи: I – VII и VIII – XII клас. Наградите на победителите в първа група връчи директорът на Националното издателство „Аз-буки“ Емил Спахийски.

„Вече десет години фотоконкурсът „В моето училище е най-хубаво“ дава възможност на учениците да разкажат за своето училище през обектива на камерата. Чрез снимките запечатват емоцията от времето в час, показват учителите си, приятелите си и моментите, които остават завинаги“, заяви Емил Спахийски.

Победителите в първа възрастова

Специалната награда на „Аз-буки“ отиде при Владиан Кочеванов

група освен грамота получиха и предметна награда. Победителката Михаела Гагова от 119. СУ „Акад. Михаил Арнаудов“ в София бе отличена със смартфон. Заелата второ място Карина Стоянова от бургаското ОУ „Любен Каравелов“ спечели екшън камера. А спечелилата трето място Никол Неделчева от ОУ „Любен Каравелов“ в Попово получи фотоапарат.

„За нас е особено важно да подчертаем, че това е конкурс за ученически фотографии – за автентичния поглед на децата и младите хора. Това са снимки, направени от самите ученици – така, както те виждат своето училище отвътре: с радостите, предизвикателствата и вдъхновението на ежедневието“, каза още Емил Спахийски.

Той връчи отличията и на класираните се на второ и трето място в трите категории във втора възрастова група.

В категорията „Улови мига в училище“ на второ място се класира Ралица Росенова от СУ „Владимир Комаров“ във Велико Търново, а на трето – Зорница Тотева от СУ „Емилиян Станев“ във Велико Търново.

Второ място в съревнованието за портретна фотография – „Героите в моето училище“, спечели Магдалена Андреева от Националната професионална гимназия по полиграфия и фотография в София, а третото място за Симон Христов от Професионалната гимназия по механоелектротехника в Севлиево.

В третата категория – „Снимка с история“, на второ място се класира Вероника Коцева от 140. СУ „Иван Богоров“ в София. На трето място е снимката на Михаил Ченчев от

Профилираната гимназия „Христо Ботев“ в Попово.

По случай юбилейното десето издание на Конкурса Националното издателство за образование и наука „Аз-буки“ учреди специална награда.

„Това отличие е знак на признание към онези участници, които със своята искреност, въображение и личен почерк оставят силно впечатление и показват, че творчеството няма възраст“, каза водещият на церемонията по награждаването зам.-директорът на Национално издателство „Аз-буки“ Венцислав Генков. Той посочи, че специалната награда е израз на мисията на „Аз-буки“ да насърчава детското творчество, любовта към знанието и свободата на изразяване.

Отличието на „Аз-буки“ отиде при второкласника Владиан Кочеванов от ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Смилян, община Смолян. Освен грамота той получи и ваучер за книги.

13-те фотографии от двете възрастови групи по традиции са включени в специален годишен календар на Издателство „Аз-буки“ за 2026 г.

Творбите на учениците бяха оценявани от експертно жури в състав Олег Попов – единственият българин, част от мениджърския екип на Агенция „Ройтерс“, Николай Дойчинов – фотожурналист със световна кариера и професионален опит на места като Агенция „Франс прес“, „Ню Йорк таймс“, „Шпигел“, „Либерасион“, „Вашингтон пост“, Дуляна Марков – професионален фотограф и преподавател в Нов български университет, и инж. Цветанка Апостолова – директор на Националната професионална гимназия по полиграфия и фотография в София.

Кампания на Института за български език – БАН и в „Аз-буки“

Къде по света хората се трудят усилено като българи

Миглена МИХАЙЛОВА-ПАЛАНСКА*

В устойчиви сравнения от рода на бяла като гъркия, черен като циганин/арап, пиян като казак, кисел като турчин на Рамазан са закодирани наблюдения, възприемането и образното мислене на нашия народ през вековете. Те отразяват стереотипните ни представи за различните етноси. Чрез изброените сравнения се подчертава интензивността на съответния признак, който българинът приема за отличителна черта на споменатите етнически общности.

А какви ли представи са съхранени за българите в чуждите езици? Колкото по-близък и познат е даден етнос, толкова повече са образните интерпретации за него, като много често те са натоварени с отрицателна конотация. Въпреки географската отдалеченост чехите опознават добре българите благодарение на градинарите гурбетчии, които към края на XIX век се отправят към страните от Централна Европа в търсене на препитание. Там те виждат за първи път модерни земеделски приспособления. И днес в чешкия език е в активна употреба сравнението *čítět jako Bulhar do mlátičky* (зяпам като българин вършачка) в значение на ‘не разбирам нещо’. Същевременно българските градинари печелят доверието на местното население, което оценява високо произведените зеленчуци и плодове и труда, положен за отглеждането им. Ражда се сравнението *dřít jako Bulhar* (бътия се/трепя се като българин), което отразява представата за пословичното трудолюбие на българина и се налага в чешкия език с позитивна семантика ‘работя усилено, дълго, без почивка’.

*Д-р Миглена Михайлова-Паланска е главен асистент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките.

Нови правила за прием...

От стр. 1

Разширява се обхватът на служебните проверки чрез системата за междурегистров обмен RegiX. Данните за работещ родител, родител в отпуск за отглеждане на дете, както и обстоятелства, свързани с трайно намалена работоспособност, ще се удостоверяват служебно. Само при липса на информация в регистрите ще се изискват допълнителни документи. Запазва се възможността за получаване на по 2 точки за всеки работещ родител.

Новите текстове регламентират по-конкретно и основанията за отписване. Дете може да бъде отписано по желание на родителя след писмено заявление, при отсъствие повече от 30 последователни дни без уведомление за яслени и първа градинска група, както и при отсъствие над 15 дни от учебното време в рамките на учебната година за подготвителните групи.

При записване родителят ще подписва споразумение с детската градина, което урежда правата и задълженията на двете страни, включително условията за адаптация, здравните изисквания, допълнителните дейности и механизмите за разрешаване на конфликти. В документа изрично е посочено, че общинските детски градини нямат право да събират средства за материали, консумативи и издръжка на процеса, освен за допълнителни дейности, избрани доброволно от родителите.

Проектът разширява и хипотезите за прием извън основните класирания през май и юни. Предвижда се възможност за прием на деца без родителска грижа, жертви на насилие или в риск, на деца, чиито родители работят в общински детски ясли или градини, както и на деца, чийто родител е задържан под стража или изтърпява наказание, лишаване от свобода. Тези случаи ще се разглеждат от специална работна група към Столичната община, която ще заседава редовно и ще взема мотивирани решения.

Част от промените ще влязат в сила от обявяването на свободните места за учебната 2026/2027 г., а други – от 2027/2028 г. Проектът е публикуван за обществено обсъждане, като гражданите могат да изпращат становища и предложения в законоустановения срок. АЗ-БУКИ

В Кюстендилско за първи път ще се учи роботика

Северина ДИМИТРОВА

Общо 35 паралелки в професионални гимназии, профилирани гимназии и средни училища включва предложението на РУО – Кюстендил, за държавния план-прием за учебната 2026/2027 г. От тях 22 са професионалните паралелки – 20 в дневна и 2 в дуална форма на обучение, а 13 са профилираните паралелки, съобщава началникът на РУО Мая Стойчева след заседание на Комисията по заетост към Областния съвет за развитие.

„Основното ни искане отново е да се застъпва повече професионалното обучение и то да съответства на изискванията на работодателите от региона, включително в секторите, които са приоритетни за Кюстендил и областта“, коментира пред „Аз-буки“ главният секретар на Кюстендилската търговско-промишлена палата Йордан Беловодски.

От своя страна, областният управител инж. Методи Чимев увери, че при изготвянето на предложението са спазени принципите за осигурен достъп до образование и обучение на всички ученици, както и за осигурено качествено образование и кадрови потенциал в училищата.

„Съобразен е също с потребността от кадри по планираните професии за нашата област“, каза инж. Методи Чимев.

За първи път в областта се въвежда нова професия – „Роботика“, която ще се предлага от Профилираната гимназия „Христо Ботев“ в Дупница.

От РУО – Кюстендил, уточняват, че предложението за приема в VIII клас е съобразено с потребностите от подготовка на кадри за приоритетни в планове за икономическо развитие на общините в област Кюстендил професионални направления. Например за развитие на жизнеспособен туризъм и възстановяване на традициите в тази област се предлагат професиите „Организиране на туристически пътувания“, „Ресторантьорство и кетъринг“, „Хотелиерство“ и „Готварство“, за развитието на транспортната инфраструктура и оптимизиране на енергийната инфраструктура – „Автомобилна техника и мехатроника“, „Електроснабдяване и електрообзавеждане“ и „Възобновяеми енергийни източници“, за стимулиране на малкия и среден бизнес и разнообразяване на регионалната икономика – „Мениджмънт и икономика“, „Административни и офис дейности“, „Икономическа информатика“, „Електронна търговия, маркетинг и реклама“, „Компютърна графика“, „Устойчива мода“, „Технологии на фармацевтични и парфюмерийно-косметични продукти“, „Роботика“, „Фермерство“ и „Стопанисване на горите“.

Старши експертът в РУО – Кюстендил, инж. Силвия Тонева отбелязва, че сред 22-те паралелки за професионално образование са професии, за които се очаква недостиг на специалисти на пазара на труда – „Електроснабдяване и електрообзавеждане“, „Възобновяеми енергийни източници“, „Готварство“, „Ресторантьорство и кетъринг“, „Фермерство“, „Стопанисване на горите“ и „Автомобилна техника и мехатроника“.

За новата учебна година е предвидено разкриването и на три паралелки в V клас – две в ПМГ „Проф. Емануил Иванов“ в Кюстендил и една в Профилираната гимназия „Христо Ботев“ в Дупница.

В срещата участваха и зам.-областният управител Георги Джоглев, главният секретар на ОА – Кюстендил, Гергана Михайлова, представители на Бюрото по труда, общински администрации, работодателски и синдикални организации.

Мая Стойчева,
началник на РУО – Кюстендил

Повече професионални паралелки наесен

По предложения и с подкрепата на бизнеса гимназии предлагат редица нови за регионите направления

Ръст на професионалните паралелки и разкриване на обучение по нови за регионите професии показват одобрените от постоянните комисии по заетостта към областните съвети за развитие предложения на РУО за държавен план-прием за професионалните и профилираните гимназии и средните училища за учебната 2026/2027 г.

Предложенията са съобразени с новия Списък на професиите за професионално образование и обучение, с броя на завършващите VII клас в конкретните райони и населени места, с визията на училищните директори, със стратегиите, прогнозите и планове за развитие на общините и областта, както и със заявките и становищата на бизнеса и работодателски организации.

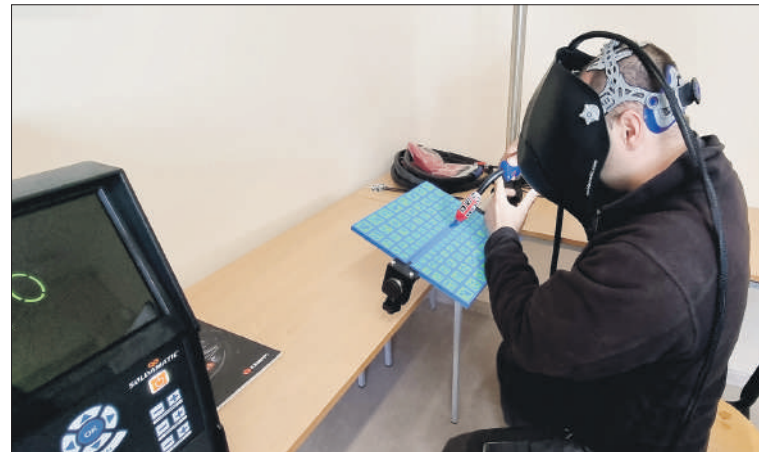
Една от областите, в които броят на професионалните паралелки и на тези в дуална форма нараства, е Варна. Одобреният на местно ниво план-прием в гимназиите предвижда през новата учебна година те да бъдат 172. Езиковите паралелки остават 25. Три паралелки продължава да бъде и приемът в V клас в Математическата гимназия във Варна.

Паралелките с дуално обучение нарастват от 9 на 12, като са в областта на възобновяемите енергийни източници, строителството, хибридите и електрическите превозни средства, химията и в сферата на пристанищната механизация. В три училища ще има обучение по пет защитени професии, а в 37 паралелки ще се подготвят кадри по професии, за които има недостиг на кадри.

За следващата учебна година с помощта на работодатели се предлагат и 10 нови професии – сред тях за безпилотни летателни апарати и дигитални и печатни медии в ПГ по компютърно моделиране и компютърни системи, дигитално проектиране на мебели и интериор в ПГ по горско стопанство и дървообработване – Варна, корабостроене и кораборемонт в ПГ „Св. Димитър Солунски“ в Белослав.

Наесен професионалните паралелки ще бъдат повече и в област Русе. Одобреният прием предвижда разкриване на 58 паралелки в VIII клас, от които 38 професионални. В региона се предлага прием на 130 ученици в 8 нови професии. Три от тях са заявени от ПГ по електроника и електротехника, „Апостол Арнаутов“ – „Електроснабдяване и електрообзавеждане“, „Интелигентни системи“ и „Електронна техника и технологии“. ПГ по

Снимка БТА

транспорт в Русе пък предлага обучение по „Безпилотни летателни апарати“, СУ „Възраждане“ – на специалисти по социални дейности, а СУ „Йордан Йовков“ – на кадри за съдебна администрация.

В дуална форма е обучението по 23 професии – една пета от всички предлагани в областта, като в тях ще бъдат обхванати 403-ма ученици. Една паралелка от 28 петокласници ще бъде приета в МГ „Баба Тонка“ в Русе, като намалението е по предложение на гимназията.

Разширен прием в дуална форма, нови професии и профили предвижда и одобреният прием в гимназиите в област Бургас. Бъдещите осмокласници ще избират между 54 училища. В 11 от тях ще се предлагат изцяло нови професии, а в седем – обучение по нови профили. Сред новостите е обучение по „Киберсигурност“ в СУ „Йордан Йовков“ – Бургас, „Индустриален дизайн и технологии“ в Професионалната техническа гимназия – Бургас, „Информационна инфраструктура“ в ПГ по електротехника и електроника в областния град. В пет училища ще се предлага обучение в дуална форма. А в бургаската ППМГ „Акад. Никола Обрешков“ ще бъдат приемани три паралелки петокласници.

Общо 68,95 на сто от местата в предложения от РУО – Пловдив, план-прием за 2026/2027 г. са предвидени за професионални паралелки. За областта се планират общо 219 паралелки в VIII клас, като 47,5% от тях са по професии с очакван недостиг на специалисти на пазара на труда. Две са новите професии – „Киберсигурност“ в ПГ по битова техника и в СУ „Св. Константин-Кирил Философ“, и „Организиране на събития“ в СУ „Проф. Асен Златаров“ в Първомай. А нови професии на ниво училище предлагат

18 образователни институции. Планираните дуални паралелки са 21, или с две повече от миналата година, като те се предлагат от гимназии в общините Асеновград, Куклен, Пловдив, Първомай и Съединение.

Шест нови професии нараства изборът на бъдещите осмокласници в област Сливен – „Роботика“, „Интелигентни системи“, „Съдебна администрация“, „Спедиторски услуги“, „Електрически инсталации“ и „Помощник-възпитател“. За новата учебна година се предвиждат отново 52 паралелки, като професионалните се увеличават с една до 36 за сметка на профилираните. Планират се и три паралелки в дуална форма на обучение и две по защитени от държавата специалности – „Текстилни технологии“ и „Строителство и архитектура“.

И докато в редица области се отчита намаление на седмокласниците, от РУО – Благоевград, отбелязват, че в региона те нарастват до 2754 ученици при 2692 година по-рано. Това е причина и за ръст на предлаганите паралелки в общините Гърмен – 1, Петрич – 2, и Сандански – 1. За областта се предлага разкриване на общо 115 паралелки с 2990 места за VIII клас. От тях 72 са професионалните, а 43 – профилираните. Предложени са и 4 дуални паралелки. Планира се и прием в нови професии за областта – „Интегриране на дигитални технологии“ в ПМГ „Яне Сандански“ в Гоце Делчев, „Дизайн на дигитални и печатни медии“ в СУ „Св. Паисий Хилендарски“ в Кресна и „Асансьорна техника и съоръжения“ в ПГ по механоелектротехника „Юрий Гагарин“ в Петрич.

Относно приема в V клас се предлагат две паралелки – в ПМГ „Акад. Сергей Корольов“ в Благоевград и в ПМГ „Яне Сандански“ в Гоце Делчев. **АЗ-БУКИ**

Предлагат паралелка по-малко в област Смолян

Ангел ДОБРИКОВ

Държавният план-прием в гимназиален етап в област Смолян да намалее с една паралелка до общо 34. Това предвижда предложението за учебната 2026/2027 г., изготвено и представено от РУО – Смолян, на заседание на Областната комисия по заетост в Смолян.

Причина е намаляването на учениците, които ще завършат VII клас от 673-ма през 2025-а на 652-ма през настоящата, коментира началникът на РУО – Смолян, Никола Запрянов. За последните 4 години поради демографските процеси в региона техният брой е намалял с цели 21%.

По време на обсъждането в Област-

ната комисия по заетост в Смолян бе отбелязано, че стремежът в одобрения план-прием е към балансиране между професионалните и профилираните паралелки, като се предлага първите да бъдат 15, а вторите – общо 19.

Заложените 34 паралелки са разпределени по общини според броя на завършващите седмокласници. Така в община Смолян при 277 ученици в VII клас се предлагат 7 профилирани и 6 професионални паралелки. В община Рудозем седмокласниците са 70 и се планират 3 профилирани паралелки, в община Мадан – 63 ученици и по две профилирани и професионални паралелки; в община Златоград – 58 ученици и по две професионални и

профилирани паралелки; в община Девин – 58 ученици и две профилирани и една професионална паралелка; в община Доспат – 54 ученици и по една професионална и профилирана паралелка; в община Чепеларе – 32 ученици и по една профилирана и професионална паралелка; в община Баните – 16 ученици и една профилирана паралелка; в община Неделино – 15 ученици и една професионална паралелка; и в община Борино – 9 ученици и една професионална паралелка.

В предложението за държавен план-прием е предвидена и една паралелка от 26 ученици в V клас в ППМГ „Васил Левски“ в Смолян.

Снимка „Аз-буки“

„Аз-буки“ проведе уроци за медийната грамотност

В заниманията се включиха ученици от СУ „Св. св. Кирил и Методий“ и ОУ „Христо Ботев“ в кв. „Долно Езерово“ в Бургас

Открити уроци на тема „Медийна грамотност“ в две бургаски училища проведоха зам.-директорът на Национално издателство „Аз-буки“ Венцислав Генков и редакторът Стела Маринова. В заниманията в Средно училище „Св. св. Кирил и Методий“ се включиха гимназисти от IX, X, XI и XII клас, сред които бяха и деветокласници от журналистическото ателие „Ученически глас“. А в ОУ „Христо Ботев“ в кв. „Долно Езерово“ деца от IV, V, VI и VII клас се запознаха с темата.

Възпитаниците на СУ „Св. св. Кирил и Методий“ споделиха по какъв начин се информират за актуални събития и кои канали избягват. Младежите научиха на кои въпроси трябва да дава отговор една статия, и анализираха реални новини. Дискутираха и кои за тях са елементите в новината, които подсказват, че тя цели разпространение на дезинформация, и кои – че можем да й се доверим.

Тема на заниманията бе и как работят алгоритмите на TikTok, Instagram и YouTube, както и монетирането на клипове в социалните мрежи. Учениците активно споделяха примери по дискутираните въпроси. Зани-

манието приключи с творческа задача, като участниците в открития урок бяха разделени на групи.

„Гордеем се с активността и отговорността на нашите ученици. Продължаваме да изграждаме мислещи и информирани млади хора, готови да бъдат активни граждани на утрешния ден“, споделят от СУ „Св. св. Кирил и Методий“ с директор Снежана Няголова.

Учениците от ОУ „Христо Ботев“, ръководено от Румяна Петкова, пък споделиха по какъв начин семействата им се информират за случващото се около тях. Научиха и каква информация трябва да ни дава новина, когато я четем, и какво са кликбейт заглавията. Децата от училището в кв. „Долно Езерово“ обсъдиха и ролята на изкуствения интелект в медийното пространство.

Научиха и как могат да проверят дали едно изображение е генерирано с неговата помощ. Заедно определяха и дали снимка е направена с използване на изкуствен интелект. Учениците приложиха и уменията си по английски език, за да прочетат обяснението към задачата.

Възпитаниците на ОУ „Христо Ботев“ проявиха интерес и към вестник „Аз-буки“ и научиха как се подготвят материалите в него. **АЗ-БУКИ**

Във Видин честват 210 години от рождението на Екзарх Антим I

Борислава БОРИСОВА

Във Видин отбелязаха 210 години от рождението на видния български духовник, политик, общественик и щедър дарител Екзарх Антим, който е и Видински митрополит. На 16 февруари 1872 г. той е провъзгласен за първи български екзарх.

По повод възпоменателната годишнина в митрополитския храм „Св. Николай Чудотворец“ бе отслужена Архиерейска света литургия и панихида от Видинския митрополит Пахомий, след което бяха поднесени венци и цветя в Мавзолея на първия български екзарх.

По-късно в конферентния център на Областна администрация – Видин, бе открита конференция, на която научни доклади изнесоха проф. д-р Пламен Митев от СУ „Климент Охридски“, проф. д-р Пламен Павлов от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ и доц. д-р Венцислав Кара-вълчев от Богословския факултет на СУ „Климент Охридски“.

В залата бе представена и документалната изложба „Вяра и държавност“, дело на Държавна агенция „Архиви“ и

Народното събрание, подготвена за честванията на 125-години от кончината на Екзарха, който е председател на първия български парламент.

На проявите присъстваха Видинският митрополит Пахомий, областният управител на Видин Ани Арутюнян, народни представители, представители на местната, държавната и духовната власт, много граждани и ученици.

По-късно в Драматичния театър „Владимир Трандафилов“ се проведе концерт и документална театрална постановка „Антим – пастир на българския народ и държавник преди държавността“, представена от ученици от ППМГ „Екзарх Антим I“. В програмата се включи и хорът на Софийската духовна семинария, а за финал танцови изпълнения представи видинската фолклорна студия „Северняци“.

На официална церемония бяха отличени и победителите в ученически конкурс за есе и рисунка, посветени на Екзарх Антим I, обявен от Видинската митрополия, областната администрация и ППМГ „Екзарх Антим I“, която отбеляза и своя патронен празник.

Снимка ППМГ „Екзарх Антим I“

„Стопанска история на българите в Османската империя“ с премиера и в Бургас

Стела МАРИНОВА

Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“ представи двутомната монография „Стопанска история на българите в Османската империя“ в Регионалната библиотека „Пейо Яворов“ в Бургас. Научният труд е създаден под редакцията на чл.-кор. проф. д.и.н. Иван Русев, който е и главен редактор на научното списание „История“ на Издателство „Аз-буки“.

„Издателство „Аз-буки“ подкрепя образованието и издава девет научни списания. Едно от най-хубавите неща, които правим, е реализирането на подобни събития и представянето на такъв огромен труд като монографията „Стопанска история на българите в Османската империя“ – нещо, което се случва веднъж на 80 години“, каза при откриването на събитието директорът на Издателство „Аз-буки“ Емил Спахийски.

От своя страна, проф. Русев благодари на „Аз-буки“, че подкрепя идеята за реализирането на научния труд. „Въпреки всички трудности, те се справиха блестящо – от директора до коректора“, каза двигателят на двутомното издание.

Проф. Русев обясни, че зад крайния продукт, който бе публикуван в края на 2025 г., стои поне 4 – 5 години работа, а идеята се заражда още преди десетина. По думите му, няма такъв вид научна публикация, която същевременно да е ориентирана и към широкия читател, и стилът да е разпознаваем и от хора, които не са специалисти.

Изданието успява да привлече вниманието и на младите историци. Сред гостите на премиерата в Бургас бе и ос-

мокластикът Божидар Тодоров, който е ученик в ППМГ „Акад. Никола Обрешков“. „Доведо ме големият ми интерес към стопанската историята на България, която е един от най-интересните дялове на българското минало“, сподели той. Миналата година Божидар се класира първи на националния кръг на XVIII национална олимпиада по история и цивилизации, която се проведе във Варна.

Двата тома на колективната монография съдържат 26 глави. Техни автори са 27 млади и утвърдени учени. Изследователите са представители на университети, научни институти и музеи от България и Турция.

Пред бургаските читатели проф. Русев представи карта на търговските центрове, около които се интегрира българският национален пазар преди 1878 г.

„Тази книга до голяма степен потвърждава хипотезата, че изграждаме свой национален пазар още преди да имаме национална държава. Това се случва през 40-те, 50-те и 60-те години на XIX век“, обясни проф. Русев.

Той допълни, че част от тези територии остават отвъд границите на българската национална държава – на Източна Румелия и на Княжество България. Затова и амбицията на книгата е била да представи дейността и на тези българи.

„Не приемайте книгата като нещо казано веднъж завинаги. Тя е начален успешен опит, който да бъде продължен и надграден“, каза още проф. Русев.

Провокирани от картата, на която е изписано и името на Бургас, гостите проявиха интерес колко често родният им град се споменава в двутомното издание.

Мартеници с мисия

Ралица ГОСПОДИНОВА

Със сръчност и фантазия дамите от клуб „Сръчни ръце“ към НЧ „Съзнание 1894“ – с. Асеновци, община Левски, създават красиви български мартеници, пана, гривни и брошки. А белия и червеният конец те преплитат по иновативен начин – използват не само вълна и памук, а и частица от природата на селището.

„Част от творенията ще бъдат подарени на деца, ученици, институции и жители на селото, а други ще участват в благотворителен базар, средствата от който ще бъдат в помощ при закупуването на материали за летните занимания с деца от село Асеновци“, коментира за „Аз-буки“ секретарят на читалището Петранка Стефанова.

Над 15 деца посещават читалището в село Асеновци през летните месеци. „Повечето от тях са от уязвими групи. Някои дори не ходят редовно на училище и ги учим да смятат, пишат и да четат“, разказва още Стефанова.

Това не е първата благотворителна инициатива на Читалище „Съзнание 1894“. Последната е по Коледа, когато участват в базар, а събраната сума даряват на каузата „Всички български деца са равни“.

Към читалището функционира и детска фолклорна формация „Асеновски славеи“, чийто ръководител е Петранка Стефанова. Тя води и женска фолклорна група „Осьмски ритми“, която изпълнява тригласни народни песни и е носител на множество призови награди, златни медали, статуетки и други отличия. Редовно с децата организират отбелязване на дати от националния календар.

През последните пет години целогодишно читалището провежда дарителски кампании за дрехи, обувки, пособия, играчки и лакомства в помощ на социално слаби семейства от селото. „Благодарни сме на нашите приятели и спонсори – ЕТ „Боряна Маринова“ – Ловеч, читалища от община Левски, частни лица и сдружение „Достойнство 2023“ – Левски“, отбелязва Петранка Стефанова.

Тя е основният двигател на дейностите в културната институция. Започва работа в нея, когато е само на 18 години, а днес вече поглежда към пенсиониране. „Работата в читалището ми носи удовлетворение и радост. Има трудности, но когато видиш крайния резултат, когато си зарадвал деца или възрастни хора, всичко останало се забравя“, споделя Петранка Стефанова.

Снимка Авторът

Внимавай с кого се срещаш онлайн

Северина ДИМИТРОВА

Младежкият център в Кюстендил оживя с гласове и идеи на ученици от различни училища, които се събраха по повод Деня за безопасен интернет. Кампанията, организирана от Общинския съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационния център, акцентира върху киберсигурността и безопасното поведение в дигиталната среда.

Домакин на срещата беше кметът на община Кюстендил инж. Огнян Атанасов, който приветства учениците и сподели своята загриженост за младите хора в дигиталния свят.

В срещата участваха ученици от V до VII клас от ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, ОУ „Проф. Марин Дринов“, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Паисий Хилендарски“, Спортното училище „Васил Левски“ и ПМГ „Проф. Емануил Иванов“. Гостуваха им инспектор Емил Илиев, Николай Иванов и Ивайло Янков от ГДБОП – Дирекция „Киберпрестъпност“, които разказаха на учениците за опасностите

в интернет. Обърнаха внимание на кибертормоза, онлайн измамите, педофилията, кражбата на лични данни и злонамерения софтуер, като демонстрираха как младите хора могат да се предпазят и да реагират в

Снимка Авторът

Кметът на Кюстендил инж. Огнян Атанасов награди победителите от конкурса „Малка история с голяма истина“

критични ситуации.

„Семейството е първият филтър при киберзаплахи, но срещи като тази помагат на децата сами да разпознават рисковете и да избягват опасностите онлайн“, обясниха експертите.

Музикален празник в Новачене

Децата от ОУ „Васил Левски“ пеят и танцуват заедно със Стунджи и група Tango Cats

Снимка ОУ „Васил Левски“ – Новачене

Учениците от ОУ „Васил Левски“ в с. Новачене преживяват прекрасно музикално пътешествие с група Tango Cats и своите гости музиканти

Петя НИКОЛОВА

В последния ден на януари в училището на ботевградското село Новачене пристига група музиканти. Фоайето е готово, очакват ги. Само преди дни директорът на ОУ „Васил Левски“ Емил Ангелов е приел предложението на продуцента на Tango Cats Александра Писарска да им гостуват на живо, да посвирят и попеят заедно с децата.

Музикалната група работи по нов проект, финансиран чрез Next generation EU, който предоставя възможност на съвременните творци да популяризират оригинални продукции, адаптирани към нуждите на деца, възрастни хора и местни общности, предимно в по-малките населени места. Концертът се придружава от съпътстващи събития като арт ателиета, дискусии и активно участие на публиката, а в авторското си шоу Tango Cats включват и етноелементи. Освен танго, джаз и съвременна музика програмата им хвърля мост между традициите и модерността.

Децата се вълнуват. В малкото населено място, разположено в близост до пътя Ботевград – Мездра, срещата на живо с професионални музиканти е истинско събитие. Сред тях е и Стоян Янкулов-Стунджи. Роденият в Елин Пелин известен перкусионист се изкачва през 2007 г. заедно с Елица Тодорова до ре-

кордното за България към онзи момент пето място на конкурса „Евровизия“. С песента „Вода“ те постигат в Хелзинки първото за страната ни класиране на финал на конкурса.

И ето сега, в Новачене, в училище с деца от различни етноси, което не успява да надхвърли 100 ученици, Стунджи заедно с още няколко утвърдени музиканти донасят великолепните си инструменти и изнасят истински музикален спектакъл.

„Беше фантастично! Децата се включиха активно, пяха песни, получи се празник!“, споделя възторга си от посещението на група Tango Cats в училището директорът Емил Ангелов.

Радост и удоволствие от срещата с учениците изразява за „Аз-буки“ и Зорница Цветанова, пианистката, която заедно със своя брат – цигуларя Орлин Цветанов, и пианиста Младен Тасков – преподавател в Музикалната академия, създават през 2016 г. различната формация Tango Cats. Често наричана и само „Котките“, групата търси нестандартно представяне на тангото, ново звучене, а на концертите си кани различни гост-музиканти и танцьори.

Благодарение на настоящия проект с етноелементи, идеята за който се ражда преди години, когато започват да свирят танго с кавал и с тромпет, децата от ОУ „Васил Левски“ в село Новачене получават шанса да усетят в пряк контакт една по-различна музика. Могат да чуят на живо изпълнение на тъпан и пиано, да

видят и бандонеон – подобен на акордеон музикален инструмент, който се свързва най-вече с Аржентина и тангото.

От екипа на училището споделят, че се е случило съвременно музикално пътешествие, в което са се преплели страстта и драматизмът на аржентинското танго, свободата на джаза и характерът на съвременната българска музика. Отбелязват също, че всичко това е било прекрасно и заради оригиналните аранжировки на Младен Тасков. Но освен Младен, Стунджи, Зорница и брат ѝ Орлин сред музикантите са Ангел Маринов, Веселин Веселинов-Еко, Славена Даскалова, Живко Василев, Пейо Мариновски и Христина Ангелова.

Директорът Емил Ангелов остава изненадан от децата: „Те спонтанно, без уговорка или репетиция, запяха песента „Катерино моме“. Музикантите, разбира се, веднага се включиха с акомпанимент и се получи много хубаво! Бях наистина изненадан и се развълнувах!“

По думите на Зорница Цветанова, учениците са били толкова вълнувани, че дори са ги питали дали няма да останат и да им преподават. Пианистката изразява желанието си да посетят и други населени места, търсят сътрудничество с ръководствата на общините и се надяват на нови срещи. Защото не само децата от Новачене, но и обитателите на Дома за възрастни хора в Ботевград имат щастието да станат част от музикалния празник на Tango Cats.

Децата слушаха внимателно, задаваха въпроси и обсъждаха ситуации от реалния живот, които често срещат в социалните мрежи.

Събитието беше още по-вълнуващо, защото бяха връчени награди от конкурса за видеоклип „Малка история с голяма истина“. Творческите идеи на учениците бяха оценени от организаторите, а победителите получиха грамоти и ваучери. Сред отличените бяха Стефани Боянова, Хоуп Асенов и Никол Милева от ОУ „Проф. Марин Дринов“, както и ученици от ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, ЕГ „Д-р Петър Берон“ и ПГИМ „Йордан Захариев“.

Водещ на събитието беше Виктор Валентинов, който заедно с останалите доброволци успя да превърне срещата в жив диалог, изпълнен с въпроси, дискусии и полезни съвети.

В края на деня посланието бе ясно – интернет е невероятен инструмент за учене и общуване, но изисква внимание и разум. Да знаеш кога да кажеш „спри“ и с кого да споделиш проблемите си, е първата стъпка към безопасността.

Видинската ПГ „Проф. д-р Асен Златаров“ открива STEM център

Борислава БОРИСОВА

Нов STEM център и нов физкултурен салон отвориха врати преди дни във видинската Професионална гимназия „Проф. д-р Асен Златаров“. На същия ден – 16 февруари, училището отбелязва своя патронен празник. „С новите придобивки правим празника ни още по-хубав, акцентирайки върху това, което сме успели да постигнем“, отбелязва директорът на гимназията Мариета Георгиева.

STEM центърът обединява няколко зони – по природни науки, за зелени технологии и зелена енергия, пространство за леготика, 3D принтиране и конструиране, както и зона, свързана с математика, информатика и информационни технологии.

Новите пространства дават възможност на учениците да учат чрез практика, технологии и изследване, да развиват професионални умения и да се подготвят за професиите на бъдещето, категорична е директорката.

В изграждането на Центъра са инвестирани над 150 000 евро по Националния план за възстановяване и устойчивост. А в новия физкултурен салон на гимназията са вложени малко над 1 милион евро по Програмата за изграждане и основен ремонт на спортни пло-

щадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища за периода 2024–2026 г. на МОН. Той е дългогодишна мечта на поколения ученици и директори. И всъщност е по-голям от централната спортна зала в града, защото освен основното игрище с размерите

на баскетболно има още и волейболно игрище. Новият физкултурен салон ще насърчава активния начин на живот, спорта и работата в екип – ценности, които изграждат силни и уверени млади хора.

В последните няколко години ПГ „Проф.

д-р Асен Златаров“ – Видин, се превърна в едно от най-модерните и желани от учениците училища в областта. Разполага с модерно обзаведени кабинети и работни помещения за практики, както и зони за отдих и спорт, обзаведени по европейски стандарти. Десетки са спечелените награди в областта на различните науки, роботиката, икономиката и спорта, в които възпитаниците на гимназията са сред най-добрите в страната.

От осем години гимназията прилага успешно и дуалното обучение. Учениците, изучаващи професиите „Търговия и продажби“, „Електронна техника“, „Компютърна техника и технологии“, „Хотелиерство“ и „Електротехник“, провеждат стажовете си във фирми, базирани във Видин и региона, с които има сключени договори, припомни директорката Георгиева.

А преди месец училището и Община Видин бяха домакини на работна среща по въпросите на дуалното обучение по проекта „ДОМИНО 2“, осъществяван по Българо-швейцарската програма за сътрудничество от МОН. Проектът е насочен към постигането на устойчива национално интегрирана система за професионално образование, водена от нуждите на реалния бизнес.

Снимка Авторът

Chat GPT е опасен колкото гаечен ключ

Екип на „Аз-буки“ се среща с ученици в ПГ по компютърно програмиране и иновации в Бургас

Дуляна КОЧЕВА

Училище, което е различно и впечатлява не само с модерна материална база, но и с много будни ученици – това видя екип на Националното издателство за образование и наука „Аз-буки“, който гостува на учители и ученици от Професионалната гимназия по компютърно програмиране и иновации в Бургас.

Училището е първото в страната, което въвежда специалността „Програмиране на изкуствен интелект“ още през учебната 2021/2022 г. Завършилите тази специалност могат да се реализират в ИТ индустрията, където ще създават решения за даване на прогнози за процеси, анализ и обработка на данни и създаване на приложения, които ще се самообучават и ще помагат на хората във всекидневието, както и в сложни процеси, свързани с вземане на решения.

В гимназията ни посрещна директорката Димитрина Тодорова, а след това се срещнахме с ученици от XI и XII клас от специалността „Програмиране на изкуствен интелект“. Двама от единайсетокласниците – Жаклин Янкова и Калоян Иванов, са част от българския отбор High Five, който се нареди в топ 5 на най-добрите отбори в света, представили своите проекти по време на глобалния Demo Day миналата година. Гимназията в Бургас е единственият представител на България, който участва във финала на международния хакатон Teens in AI 2025. По време на състезанието Жаклин и Калоян разработват сайт, който показва колко е важно дръхите да бъдат рециклирани, и колко много вода се изразходва за производството на текстил.

„Гимназията ни дава невероятни възможности за развитие“, разказва Жаклин. Тя все още не е мислила къде точно ще продължи обучението си след дипломирането си, но в едно е сигурна – ще бъде в сферата на изкуствения интелект. Това, което учи, истински ѝ харесва и знае, че ще продължи в тази посока.

Талантливото момиче се явява и на Международната олимпиада по роботика (IRO) 2024/2025 г., която се провежда в Бусан, Южна Корея. Участниците са над 3000 от 1717 отбора, представляващи 23 държави. Тогава заедно със съотборника си в изключително оспорвана битка завоюват третото място с видео разработката Creative Movie Senior H. „Най-общо казано, направихме малък робот, който може да събира боклуци от плажа“, обяснява Янкова. Българският отбор получава специална награда.

Съученикът ѝ Калоян Иванов споделя, че е решил да продължи образованието си зад граница. „Искам да пътувам, да натрупам опит и да се върна в България“, казва той. На

същото мнение е и връстникът му Стилиян Димитров. Обяснява, че иска да учи извън България, защото иска да види нещо ново и да разшири кръгозора си.

Сред събеседниците ни е и Кристиан Димитров, който също е много талантлив бъдещ инженер и участва в хакатона „Професиите на бъдещето“ (EcoMove) през 2025 г. Професионалната гимназия по компютърно програмиране и иновации в Бургас е не само домакин на състезанието, но и негов инициатор. В продължение на три дни училището пулсира като творческа лаборатория, в която идеи, знания и практика се преплитат в живо технологично поле. Състезанието е разделено на три възрастови групи: VII – VIII клас („Учене чрез правене“), IX – X клас („Зелени инициативи за бъдещето“) и XI – XII клас („Данните на бъдещето“).

В категорията „Данните на бъдещето“ отборът, в който участва Калоян Иванов – Chroniq, се класира на първо място, а този на Кристиан Димитров – GtBit, заема второ място.

Младешите, с които имаме удоволствието да разговаряме, наистина са различни – представители на ново поколение с голямо бъдеще. Мечтаят за възможността да работят от вкъщи и седмицата да има четири работни дни. „Така ще можем да работим от всяко кътче на света“, казват вкупом те.

Няма как да не ги попитаме и какво мислят за Chat GPT и дали той може да преобръне

представите ни за живота. И те са категорични, че във всичките си форми изкуственият интелект не може да измести човека, а може да му бъде единствено помощник.

„Изкуственият интелект не е това, което всички си мислят. Например Chat GPT е само част от изкуствения интелект. Той е инструмент и е опасен толкова, колкото може да бъде опасен и гаечен ключ. Направен е, за да изпълнява команди“, включва се в разговора и учителят по компютърни науки в гимназията Калоян Тотев. Завършил е специалността „Софтуерно инженерство“ в Бургаския свободен университет. След това продължава обучението си с втора магистърска програма. Работи година и половина в ИТ индустрията за германска компания и търси възможности за повишаване на експертизата си в технологичния сектор.

Калоян Тотев е млад учител и учениците наистина много го харесват. Това си личи дори по начина, по който разговарят помежду си. „Винаги съм обичал да обяснявам. Това ми доставя удоволствие“, разказва младият учител. Съвсем спонтанно решава да започне работа в гимназията. Случайно вижда обявата и решава да кандидатства. И за своя голяма изненада разбира за себе си, че това е неговата сфера за развитие. Понастоящем работи в тясно сътрудничество и с екип от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за развитие на специалността „Изкуствен интелект“.

В гимназията имат свой собствен AI сървър, който използват за работата на учениците. Всеки дванайсетокласник в училището работи в продължение на година по собствен проект, който след това защитава пред съучениците си. Тази година проектите са 23, а сред тях и такъв, който може да бъде в помощ на болните от епилепсия.

„Идеята ни е да намерим начин как да засичаме мозъчните вълни и да можем да разберем кога ще бъде следващият пристъп“, обяснява Тотев. Учениците разписват новите езикови модели и ги тренират в продължение на седмици. „Точно това трениране изисква голяма компютърна мощ и затова решихме да си направим собствен сървър“, посочва учителят. Сървърът е разделен на 23 компонента и всеки от учениците използва част от него. „И дори тази частичка е в пъти по-мощна от домашните им компютри“, казва още той.

На въпрос дали проектите, по които работят учениците, ще достигнат до широката общественост и хората, които имат нужда от тях, Тотев отговаря: „Това изцяло зависи от тях. Те са будни младежи и имат големи способности. Дали след като завършат, ще продължат да се занимават с това, или ще изберат друго, не знам. Истината е, че се опитваме да ги подготвим за света. Но не трябва да забравяме, че те са едва 18-годишни. Работят по учебни проекти с голям потенциал, но засега го правят на ниво училище“, завършва той.

Снимка Авторът

Учениците заедно с учителя си Калоян Тотев (в средата)

Студио „Аз-буки“ в YouTube е най-новото онлайн пространство на Националното издателство за образование и наука „Аз-буки“. В него срещаме нашите читатели с интригуващи, вдъхновяващи и мотивиращи събеседници, за да разговаряме с тях за образование и наука.

Гост в поредното издание на Студио „Аз-буки“ е известният географ, писател и общественик проф. Георги Бърдаров. С него дискутираме демографското бъдеще на България, необходимостта от съществена промяна в образователната система, която да подготвя децата и младежите за дигиталното настояще и бъдеще, за начина, по който създава своите литературни творби, и защо неговата любима държава е Уругвай.

Разговора води
Венцислав ГЕНКОВ

– Проф. Бърдаров, от няколко месеца сте начело на филиала на Софийския университет в Бургас. Какви цели си поставихте?

– Основната е да развием максимално филиала с нови бакалавърски и магистърски специалности. Той да стане видим, да има полза както за Софийския университет, така и за Бургас.

Работя 8 години в Бургас по много демографски образователни проекти и една от големите цели, които сме си поставили, е Бургас да бъде припознат като утвърден университетски център.

– Как се изгражда академична общност извън столицата?

– Това е дълъг процес, постоянна работа, налагане на име, на привлекателност за студентите.

Разбира се, в Бургас някои неща стават по-бързо и това се дължи на общинската администрация. В момента се изгражда най-модерният за България, лично за мен и на Балканския полуостров, междууниверситетски кампус. Той ще е готов в началото на следващата година. Седеметажна сграда, в която ще има зали и лаборатории, общежития, център за данни.

На Филиала на Софийския университет предоставиха зали в нов комплекс, където условията ги няма никъде другаде.

– Подобен подход ли е необходим, за да говорим, че университетът може да произвежда мислещи хора, а не изпълнители?

– Това е много тежка и дълбока тема. Има необходимост от цялостна реформа на философията на образователната система. Разбира се, хората се плашат от промяната. Особено от радикалната промяна.

Образователната система е една от най-консервативните навсякъде по света. Но в днешния си вид тя е създадена в индустриалната епоха. Обслужва свят, който не е релевантен на съвременността. И за да създаваме мислещи хора, философията ѝ трябва се промени.

Ще дам пример със себе си. През 2008–2009 г. бях на 6-месечна специализация в Грац, Австрия. И видях как се прави модерно образование – с презентации и дискусии след тях. Когато се върнах, лекциите ми се провеждаха по този начин. В началото беше трудно, но издигна реномето ми сред студентите. Около 15 години работих много добре

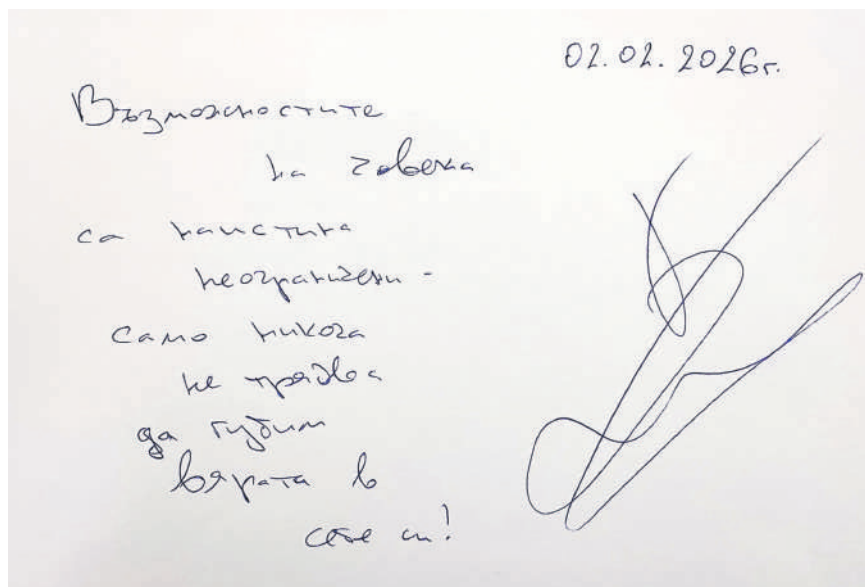

Видео с целия разговор може да намерите в YouTube канала на Студио „Аз-буки“.

Проф. Георги Бърдаров, географ и писател:

Голям оптимист съм за България

Необходима е цялостна реформа на философията на образователната система, за да подготвяме децата за света, който ни очаква в бъдеще

по тази система, но и тя вече е остаряла. Това, което работи в момента, е студентите да бъдат максимално активни и по време на лекция, а не само да слушат и да коментират след това.

– Кое умение днешните студенти не успяват да развият?

– Едното, категорично е търпението, когато говорим за студентите от поколението Z, които много харесвам, тъй като работя постоянно с тях. Второто е липсата на уважение към авторитети – и това дойде от тях самите, като податка по време на ролеви игри, които им бях организирал.

Разбира се, те имат и много предимства.

– Кое различава толкова поколението Z от предходните?

– Сред нещата, които наистина ги правят различни, е тази нетърпеливост във всяко отношение. Другото, което е различно, но е

България. Всичко при тях се претегля през прагматизма. Инициативни са – виждат нишите, виждат възможност за реализация и това е много хубаво. Преди 10–15 години, когато говорих с моето поколение, ми казваха горе-долу следното: „Много си харесваме България. Тук ни е средата, но не виждаме никакъв шанс за реализация“. Това обаче се променя.

Другото е възвръщането под някаква форма на интереса към политиката. Дълго младите хора бяха никак умишлено откъснати от тази политика. Беше им втъпявано, че нищо не зависи от тях. Сега има възроден интерес. Виждаме го у поколението Z и в други държави.

Но това, което прави впечатление в разговорите с тях, е, че има нужда от нова политическа класа с мислене, адекватно на света, в който живеем. Не персонализирам конкретно партия – именно политическата класа, като

Тези, които се адаптират и изпреварват промените, ще прогресират през XXI век.

позитивно, е това, че те се възприемат като граждани на Европа и света. Няма никакви комплекси спрямо останалите държави и млади хора. Нещо, което у по-старите поколения, като моето, беше голям проблем.

Друго, което е различно и също смятам за позитивно, е, че те обичат България по един много изкрен и чист начин. Много далеч от ксенофобията и националистите, срещу които често съм говорил и писал.

Това, което е изконна българска традиция, култура и история, също се променя. Имаше период, когато всичко българско някак се смяташе за остаряло и неатрактивно за младите хора, свързано под някаква форма със социализма. Има възраждане на интереса към България и това си личи и по нагласите за емиграция, които се променят напълно в момента.

Можем много да говорим за тези нагласи като родолюбие – вижда се и в музиката, която в последно време създават редица български изпълнители.

– Кои други фактори ги карат да останат тук?

– Те виждат възможност за реализация в

цяло, и не само в България. Тя не е релевантна на този свят, в който живеем, и младите го усещат много ясно.

– България ще бъде домакин на Европейската олимпиада по география. Какво означава това за авторитета на българската школа?

– Много си обичам науката и винаги с гордост казвам, че съм географ. Не че не се гордея и с дейността си като писател.

Последните години имаме много силни отбори по география. Моят първи докторант и асистент, вече доцент, д-р Калоян Цветков и друг мой много любим студент, вече също доцент при нас – д-р Димитър Желев, са ръководители на този отбор. Миналата година се върнаха от олимпиадата с един сребърен и три бронзови медала. И в предходни години имаме много силни отбори с отличия. Те развиват мащабна дейност, имат организация „Географ БГ“, имат и сайт, където работят много млади хора, и съм щастлив, че ще бъдем домакини на тази проява.

– Борис Донков всъщност се казва ученикът, който миналата година постигна

тези успехи, и той беше наш гост в подкаста. Много впечатляващ младеж с високи цели. Но дали в момента се преподава география така, че тя да бъде начин на мислене за света, а не просто предмет със знания?

– И тук има нужда от промяна във философията, тъй като свеждането на географията до фактология е и остаряло, и безсмислено. Килограми, метри и така нататък. В информационната ера сме и всичко е на клик разстояние.

Преподавам демография, където има страшно много цифри – раждаемост, смъртност, естествен прираст, заселени и изселени райони, урбанизация. Спомням си, че когато кандидатствах за докторантура в далечната 1999 г., бях научил около хиляда цифри наизуст, но тогава имаше необходимост. Сега вече е безсмислено.

Сега, когато правя тестове и изпитвам, никога цифрата не е в отговора. Във въпроса е. Важни са тенденциите и трендовете.

Конкретно на въпроса – много зависи от преподавателите. И това се отнася и за висшето и за училищното образование, където децата да схванат същността на географията като връзка между природа, общество и човек. Тя е наука, която наистина дава много широк поглед върху света и осмисля пространството и разположението в него на бизнеси и хора, ако се преподава по модерен начин. Но има и хора, които все още си я преподават по старому.

– Много често споменавате думата промяна на философията. Откъде започва тази промяна?

– От нас самите, от начина на мислене и възприятието за света. От осъзнаването, че живеем в свят, който силно се различава от цялата предходна човешка история. Това, което се случи в последните 20 години, наистина представлява съвършено нов свят в сравнение с предходните 200 години.

Преди време изследване на ЮНЕСКО посочи, че до 2050 г. между 50% и 70% от днешните професии няма да бъдат на пазара на труда. И когато говорим за промяна на философия на образователната система, не може да подготвим децата за света, който беше индустриален и който си отива. Трябва да ги подготвим за света, който ни очаква в бъдеще.

Тези, които се адаптират към промените, които изпреварват промените, те ще прогресират през XXI век. Наистина не осъзнаваме колко драматична е промяната в света с технологиите.

– Къде се срещат демографията и художественото слово?

– Конкретната пресечна точка е в това, че когато пиша книги, проучванията ги правя като учен и проверявам фактите през няколко източника. И трите ми романа и книгата с Ваня Джаферович са посветени на теми, които са конфликти в история на света. Засягам много факти, които е много важно да бъдат проверени.

И другото – посещавам винаги мястото, за което пиша, за да мога да усетя неговата атмосфера. Така беше с „Аушвиц“, с Израел и Йордания. Не съм бил в Уругвай все още. Моя любима държава.

– Но каква е причината да харесате толкова Уругвай?

– Уругвай и историята защо я харесвам, е нещо, което формира моя характер като дете и ме накара да повярвам, че няма невъзможни неща, че мога да постигна абсолютно всичко, ако винаги вярвам в себе си и не се отказвам.

Това е легендарната победа на националния отбор на Уругвай през 1950 г. на финала на световното първенство по футбол срещу Бразилия. Просто няма толкова важен мач в историята на футбола, където даден отбор да е

Снимка Крум Янов

Георги Бърдаров е български географ, университетски преподавател, писател и сценарист. Завършва география в Софийския университет. Работи като журналист и е сценарист на тв предавания „Стани богат“, „Столът“, „Това го знае всяко хлапе“ и „Аз обичам България“.

Преподава в катедра „Социално-икономическа география“ в Геолого-географския факултет на Софийския университет от 2002 г. Специализира в Кьолн и в Грац. Два мандата е ръководител на катедра „Социално-икономическа география“ и зам.-декан на Геолого-географския факултет на Софийския университет. От есента на 2025 г. е директор на Филиал – Бургас на Софийския университет.

Автор на романите „Аз още броя дните“ (2016), „Absolvo te“ (2020) – за който през 2021 г. получава Наградата за литература на ЕС, и „Адажио за Мария“ (2025), както и на книгите „27 велики футболни истории“, „Левски: легендата за трите купи“, „До последната минута“ и „Моя богда сна“, на разказите „За петата ракия, или колко е хубав животът“ и „Дяго“.

Носител на Вазова награда (2022).

Автор на редица научни трудове по миграция, конфликти, демография и идентичности.

От 2005 г. е член от Управителния съвет на Българската федерация по петанк.

отписан до такава крайна степен като Уругвай. Мачът се играе пред 200 000 бразилци.

Покрай проучванията за романа „Адажио за Мария“ намерих факт, който не знаех досега – че началото на мача трябва бъде поставено от кмета на Рио де Жанейро Жозе Мендеш де Мораеш, който трябва да поздрави двата отбора. Той застава само пред бразилския и казва буквално следното, дори намерих и видео: „Бразилци, вие вече сте световни шампиони. Сега ще покажете на целия свят как бразилците умеят да побеждават, а след мача ви чакам пред кметството, целият бразилски народ да празнува на световната купа“.

И Уругвай побеждава. Хубава история.

– **Случвало ли се е да „огънете“ истината в името на по-силен разказ?**

– В науката – не, в литературата – да, тъй като там залагам много повече на емоцията. И понякога „огъвам“ фактите и историята, за да засили емоционалния ефект. Аз съм много емоционален човек.

– **В романите си винаги стъпвате на реални исторически събития. Колко време ви отнема всъщност подготовката на един роман?**

– Поне около година е подготовката. И след това се пише. Редактирането също е свръхвложен процес, който доста често е подценяван в българската литература. Процесът на редактиране също отнема поне година. Например в „Адажио за Мария“ втората сюжетна линия, която е в Латинска Америка, я пренаписах изцяло по време на редактирането.

– **Изцяло?**

– Изцяло. И това беше идея на моята редакторка, че ако основната сюжетна линия върви отпред назад, а втората върви отзад напред, е много трудно да ги пресечем.

– **Светът в последно време е раздиран от конфликти. Защо изучаваме история, след като допускаме едни и същи грешки?**

– Прекрасен въпрос. Много често повтаряме клишето, че трябва да познаваме историята, за да не повтаряме грешките. Всъщност всички грешки, които сме допускали като човечество, ги повтаряме и преповтаряме. Явно така е устроен човекът, така са устроени обществата.

Войната е най-страшната ни грешка и вина-

ги ще се повтаря. След 80 години относителен мир, тъй като абсолютен мир няма. Разбира се, той беше относителен, най-вече за Европа. Отново влизаме в спиралата на множеството конфликти и заплахата от глобална война. Дали ще имаме глобална война, както бяха Първата и Втората световна война? Може би вече сме в такава война. Дано не прераства в нещо по-голямо, тъй като за пръв път в човешката история ще имаме употреба на ядрено оръжие в глобален мащаб. И това може да доведе до ужасяващи последици.

– **Историята, която изучаваме в училище, да мислим ли ни учи, или да се подчиняваме?**

– Историята винаги е идеологически обременена. Има прекрасна мисъл на Александър Дюма-баща, която много често цитирам на моите студенти: „Историята е само сбор от сухи факти. Всичко зависи от това кой разказва и защо“. И колкото и да обичаме историята, за много от историческите факти нямаме реална представа дали наистина са станали така, или някой хроникьор ги е нагласил според политическата система.

При всички положения историята обслужва политическите и икономическите интереси на властимащите – изучаването на историята и представянето на историята под някаква форма.

– **Вие сте специалист по етнорелигиозни конфликти. Вярвате ли, че литературата може да лекува разделенията?**

– Като цяло, една от ролите на изкуството е да лекува раните от такива конфликти и под някаква форма да е превенция за следващите. И донякъде успява. Но понякога раните са толкова дълбоки, че няма как изкуството да ги излекува. Когато си загубил близък човек, няма как през изкуството да бъдеш излекуван.

Давам конкретен пример с Вania Джаферович. Когато излезе моят роман „Аз още броя дните“, наш общ приятел, старозагорски журналист, беше написал пост и го беше тагнал и него колко е хубава тази книга. Отговорът на Вania беше, че никога няма да прочете книгата, написана от българи за тяхната война.

После с него останахме приятели. Написахме книга, в която той разказва за войната и казва: „Не искам да четем, защото това е

толкова огромна болка и тя си е нашата болка. Не искаме въобще по никакъв начин някой друг да бърка в нашата болка“.

Така че звучи хубаво, че литературата помага за преодоляване на болката или да живеем с тази болка, но не е точно така. Войната е най-страшното нещо и остава у човека докрай.

– **Кои са учителите във Вашия живот, личностите, оставили у Вас най-голяма следа?**

– Винаги ще посоча името на проф. Румен Пенин – моя ментор в университета, човека, който ме е научил на най-много неща след родителите ми. Той видя нещо у мен, когато бях студент. Стимулира ме да продължа с докторантура, да стана преподавател. Винаги е бил и най-големият коректив за моята работа. И до ден-днешен, когато седна на разговор с него, съм като онзи млад студент, който той критикува.

Но поощряването или критиката всъщност са водещи за израстването на една личност. Без критика и само с поощряване хората, особено младите хора, много лесно могат да си повярват. Само с критика, без поощряване, създаваш комплекси у младия човек, така че трябва да има баланс между тях.

– **Кое ще преживеете по-трудно: лош филм по Ваша книга или книга, която никога няма да стигне до широка публика?**

– Може би второто, тъй като съм писател преди всичко. Всички пишем за хората, нали.

Много често се говори как него, писателя, не го вълнуват читателите, той си работи там нещо сам и така нататък. Да, когато пиша, никога не мисля за това как ще бъде приета книгата. Пиша, защото мисля, че имам послание за хората. И искам то да стигне до тях.

– **Вие сте специалист по демография. Можем ли да очертаем следващите 50 години за България?**

– Много трудно, тъй като прогнозите в демографията са рискови. Не че не ги правим. С колега от БАН – проф. Надежда Илиева, сме работили по няколко различни проекта. Тя е най-добрият демограф, статистик и прогностик. И имаме прогноза до 2050 г. по населени места.

В общи линии, има различни сценарии, но всяка прогноза стъпва на динамиката и тен-

денциите от последните 20 години. Промяна в икономическата и политическата обстановка може да доведе до промяна и в демографията. Макар там всичко да е с отложен ефект – тоест това, което се прави или не се прави днес, ще даде резултат след 8 – 10 години.

Винаги давам пример с книгата от 1989 г. на германския демограф статистик Щемпел за ръста на населението към 2000 г. Той е много известен и много добър в професията си. И предвижда за България към 2000 г. почти 10 млн. души население. Но промяната в политиката и икономиката се отрази на демографията. Така че това е строго научният отговор.

А чисто емоционалният отговор – аз съм голям оптимист за България и за демографията на страната. Вече имаме наченки на промяна и те са най-вече в емиграционните и в реемиграционните нагласи. Тъй като няма как да вдигнем раждаемостта, каквото и да правим – колкото и да ме критикуват за тази моя теза, това е факт.

Развитият свят днес влиза в демографска спирала – все по-ниски репродуктивни нагласи и раждаемост, все по-застаряло население. Наскоро прочетох факт, че Китай е паднал с коефициент на детност под 1 – 0,98.

Затова, ако искаме да имаме позитивна демография, трябва младите хора да остават в България и да привличаме млади хора от други страни – на първо място, от българската диаспора. И това вече се случва, колкото и да не виждаме тази позитивна промяна.

От 1990-а до ковид пандемията всяка година населението на България намаляваше с между 50 и 60 хиляди души – средно голям български град. Махаме годините на пандемията и в последните три години намаляването е паднало до 8000 годишно. И това е заради много високия положителен механичен прираст. Факт е, че по последните данни на статистиката има завръщане на българите у нас.

– **Можем ли да разчитаме само на това, без да имаме естествен прираст?**

– По-голяма раждаемост в обозримо бъдеще няма как да се случи. Това е ценностна система, начин на мислене, поведение на хората, динамика на живот. Не че няма да вдигнем раждаемостта. Между другото, коефициентът на детност на България е 1,83 и сме на първо място в Европейския съюз.

Индия е с 2, Саудитска Арабия и Иран са с 2,1 – 2,3. Вече имаме съвсем малко държави – около 30, с коефициент на детност над 3. Тоест това са естествени процеси, които се случват постепенно в целия свят.

Това, което трябва да направим за естествения прираст, е да редуцираме свръхвисоката смъртност у нас. Тя е скандална, срамна и тъжна. Не може развита европейска държава, членка на ЕС, да има такава смъртност.

Ако средната продължителност на живота ти е петдесет години, както е било до средата на XX век, на 50 си старец. Ако средната продължителност е 85 години, на 50 си по средата на житейския си път. Скоро ще имаме държава и с 90 години средна продължителност на живота. В рамките на този век ще имаме и държави със 100 години средна продължителност на живот.

Така че, за да увеличим броя на хората в активна възраст, на първо място, трябва хората, които са в България, да остават тук. След това трябва да таргетираме българската диаспора – и е мит, че те не искат да се връщат в България. Напротив, виждаме, че това се случва. Трябва да привличаме хора от традиционната българска диаспора в Молдова и Украйна, а след това от други страни, които са квалифицирани и образовани – те могат да бъдат бонус за обществото и икономиката.

– **Връщам Ви към нещо, което сте правили през живота си. Били сте сценарист в тв състезанието „Стани богат“. Ако сега на горещия стол трябва да седнат български политици, кой е въпросът за 100 000 евро?**

– Да, това е една от най-любимите работи в живота ми – „Стани богат“. Много научих оттам и съм много доволен, че минах през тази школа.

Въпросът за българските политици и 100 000... Много ми е трудно, тъй като трябва да влезем в абстракция и най-добре е да ги попитаме: „Кога ще се нормализират нещата в българския политически живот и така нататък“.

Може би въпросът за 100 000 евро е: „Коя е най-голямата ви грешка като политик?“.

– **И ако си я признавате, разбира се.**

– Да, но това е за 100 000 евро. Защо казах абстрактно, защото няма да си я признаят.

Проучване, което цели идентифициране и валидиране на кандидат-гени, отговорни за толерантност към стрес и по-високо качество на плодовете при над 600 линии домати, е сред 81 одобрени за финансиране по поканата за обмен на персонал по Програма „Мария Склодовска-Кюри“ (MSCA) за 2025 г.

Проектът „Рамка за генетични изследвания, основани на естествени вариации в популациите, за толерантност на домата към многобройни стресови фактори“ (A Natural Variation-informed Systems Genetics Framework for Tomato Multi-Stress Tolerance) с акроним SOLGENSYS е с координатор Центъра по растителна системна биология и биотехнология в Пловдив (ЦРСББ).

Стела МАРИНОВА

По Програмата към Европейската комисия бяха подадени общо 363 проекта, 81 от които са били успешни. SOLGENSYS е единственият от тях с български координатор – Центъра по растителна системна биология и биотехнология. Центърът участва като партньорска организация в още един проект, който е спечелил финансиране по Програмата. Неговият акроним е FRUITFUL, а координаторът е от Ирландия, посочва пред „Аз-буки“ д-р Веселин Петров – ръководител на отдел „Финансиране и проектна дейност“ в ЦРСББ и един тримата координатори на SOLGENSYS.

Допълва, че проекти, развивани по програмата „Мария Склодовска-Кюри“, значително увеличават възможностите за колаборация между институциите. Стимулират кариерното развитие на младите учени чрез предоставяне на възможност за специализация в чуждестранни лаборатории. Осигуряват средства за работа по конкретна научна тема от интерес за повече от една институция. Ускоряват и обмяната на добри практики и знания между изследователи от различни краища на света.

В рамките на Проекта учените ще изследват какви гени и геномни признаци влияят върху количеството и качеството на плодовете на домата, особено когато растенията са подложени на неблагоприятни условия, като засушаване и високо засоляване на почвата.

„Целта е да се открият ключовите генетични фактори, които помагат на домите

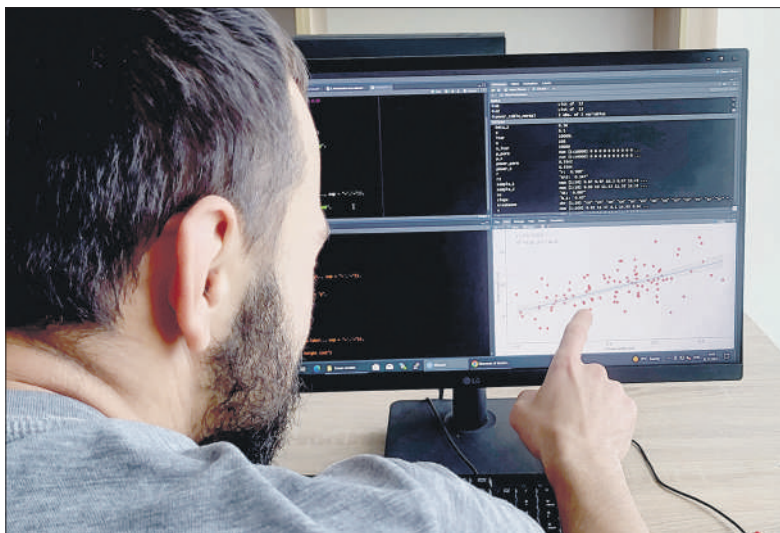
да се справят със стреса и въпреки това да дават добър и качествен добив. Тези открития ще послужат като основа за създаване на по-устойчиви към климатичните промени на XXI век сортове“, обяснява д-р Петров.

За целта ще се използват високотехнологични методи, които позволяват да се анализира как функционират и как се регулират гените, какви вещества се натрупват в растенията и как те реагират на стресови условия. Чрез обединяване на цялата информация учените ще могат да направят връзка между конкретни генетични фактори и видимите характеристики на домите,

като добив, вкус и качество на плодовете. Проектът ще се реализира за период от 4 години и в консорциум от 8 научни институции и компании от България (ЦРСББ и Института по зеленчукови култури „Марица“), Ирландия („БиоАтлантис“), Нидерландия („Енза Заден“), Румъния („Хектар“), Италия (Университет в Торино), Франция (Френски национален център за научни изследвания, CNRS) и Аржентина (Национален университет на Росарио).

Общо трима изследователи от Центъра по растителна системна биология и биотехнология в Пловдив ще координират дейностите по проекта и още

Снимка ЦРСББ

Откриването на устойчиви сортове домати е във фокуса на новия проект с участието на Центъра по растителна системна биология и биотехнология

11 ще бъдат командировани за период средно около 8 месеца всеки, за да извършат изследователска дейност за реализирането му.

„В чуждестранните институции учените от Центъра ще провеждат полеви изследвания в различни климатични условия за влияние на абиотични стресови фактори на средата (засоляване и засушаване), както и предварителното приложение на биостимуланти с цел предпазване върху различни характеристики на домата. След това ще бъдат извършвани и цялостни молекулярни анализи за идентифициране на гените, свързани с поведението на растенията и придобиването на устойчивост“, разясняват от координатора на проекта SOLGENSYS.

Центърът също ще приема посетенията на гостуващи учени от всички чуждестранни институции от консорциума. В Пловдив ще работят общо 9 изследователи, а най-дълго в България ще бъдат учени от Аржентина, Италия и Ирландия.

Центърът по растителна системна биология и биотехнология в Пловдив е първият Център за върхови постижения в България. Той е независим изследователски институт и проектната дейност е от ключово значение за устойчивото му развитие.

В момента екипът кандидатства и работи по десетки мащабни научни изследователски проекта (национални и международни), повечето от които се реализират в партньорство с утвърдени научни институти от целия свят. По тях в Центъра вземат участие учени както от България, така и от държави като Италия, Полша, Германия, Гърция, Южна Африка, Ирландия, Южна Корея, Индия, Пакистан и др.

„Анестезиология и реанимация“ – най-предпочитана от випуск 2025 на Медицинския университет в София

Най-желаната специалност от завършващите млади лекари от Медицинския факултет към Медицинския университет в София е „Анестезиология и реанимация“, сочат резултатите от традиционната анкета сред 243 български абсолвенти от випуск 2025, съобщават от висшето училище.

Към тази специалност са се насочили 10,78% от завършващите, или ръст от над 7%, в сравнение с випуск 2024. От МУ – София, посочват, че интересът към специалността има обяснение – в периода на ковид пандемията много студенти са започнали работа като доброволци в реанимационните клиники, а впоследствие – и като болногледачи, и така са открили своето призвание.

На второ място младите лекари са посочили специалност „Педиатрия“ (10,29%), а на трето място – „Хирургия“ (8,33%). Следват „Офталмология“ (5,88%), „Ендокринология“ (5,63%) и „Дерматология“ (5,39%). Еднакъв интерес се регистрира към три специалности – „Кардиология“, „Акушерство и гинекология“ и „Ортопедия и травматология“, които биха практикували по 4,9% от випуска. Останалите специалности са предпочитани от 1% до 3% от българските абсолвенти.

Преди година педиатрията бе на първо място като най-желана специалност (10%), следвана от кардиология (9,3%) и хирургия (8,7%).

Снимка БТА

Общо 96% от тазгодишните абсолвенти са се насочили към определена специалност, което прави випуска най-ориентираният в желанието си за специализация досега, защото при предишните колебаещите се са 10 – 20%.

Випуск 2025 е четвъртият поред, който потвърждава устойчивата тенденция абсолвентите да желаят да продължат развитието си в България, като сега 69% от завършващите планират да работят у нас. Това означава, че в близките седмици около 167 млади медици ще влязат в болничните заведения у нас или ще

заработят в доболничната помощ.

Значително преобладава изборът за работа като „лекар в клиничната практика“ (85%) и отчетливо нараства броят на желаещите да станат общопрактикуващи лекари (11%) в сравнение със 7,7% в предишния випуск.

Традиционно нисък остава процентът на онези, които биха избрали кариера във фармацевтични компании (2%).

Най-важните три очаквания на младите лекари са да се подобри заплащането на лекарския труд (18,2%), да се подобри управлението

на всички нива в здравната система (17,2%) и да се изработи ново, по-добро законодателство (13,6%). Подчертават и необходимостта да се поддържа съвременна апаратура, както и да има възможност за израстване на кадрите.

30% от випуск 2025 планират да напуснат страната, като нарастват желаещите да работят в САЩ (10,4%) – увеличението е с 5%. В същото време, има спад с около 3% при онези, които ще изберат страна от ЕС за своята реализация (77,7% от заминаващите).

Мотивите на напускащите България са по-високо заплащане в чужбина (23,8%) и по-добра организация на здравната система (20,3%). Дипломантите продължават да посочват като причина да заминат, обстоятелството, че развитието на младите кадри в здравната система у нас става трудно (13,5%).

Церемонията по дипломирането на младите лекари от МУ – София, се проведе на 17 февруари 2026 г. в Зала 1 на НДК. Тази година Хипократовата клетва положила 604 млади лекари, от които 243 български и 361 чуждестранни студенти.

Ректорът на МУ – София, проф. Бойчо Ланджов отличи със „Златен Хипократ“, плакет и премия от завещанието на дарителя д-р Андрей Георгиев пълните отличници на випуска д-р Ивამина Балтова, д-р Дебора Василева, д-р Трифон Попов и д-р Анна Абу Шахид. **АЗ-БУКИ**

Митко Иванов е роден през 1990 г. в Добрич, където учи във Финансово-стопанската гимназия „Васил Левски“. През 2013 г. завършва бакалавърска степен по „Аграрна икономика“ в Стопанската академия – Свищов, а през 2015 г. и магистърска степен по „Агробизнес“. От 2013 г. до 2016 г. работи в Земеделска кооперация „Камен“ в село Камен, община Добрич.

Има завършени курсове по „Хуманно отношение към селскостопански животни, като комплексна мярка за повишаване на продуктивността и предотвратяване на поява на заболявания“ към Тракийския университет – Стара Загора; „Ветеринарномедицински изисквания за превенция, контрол и реализация на заразни заболявания по животните и повишаване на биосигурността на животновъдните обекти“ към Тракийския университет – Стара Загора; „Пчеларство и здравеопазване на пчелите“.

От март 2022 г. притежава удостоверение за професионално обучение „Работник в животновъдството, специалност „Пчеларство“ от Националната агенция за професионално образование и обучение. На 22-рото международно изложение „Пчеларство“ е удостоен с престижната награда за „Най-проспериращ млад пчелар на България“.

В края на януари 2026 г. Митко Иванов получи наградата „Еврика“ за млад фермер.

Снимка Личен архив

Зина СОКОЛОВА

Любовта към пчелите се заражда още в детските години на Митко Иванов. Двама негови чичовци имат кошери. Единият от тях се старее особено много да запознае повече хора от рода с отглеждането на пчели с надеждата повече роднини да тръгнат по този път. И няколко души приемат предизвикателството.

„В началото бяха повече, после останахме двама-трима. Тогаваш брат ми бяхме още малки – това се случва през 2003 г., когато ни дадоха две пчелни семейства“, спомня си младият фермер.

Полека отглеждането на пчелите потръгва. Двамата с брат му се учат в движение, ходят на курсове по пчеларство, които са задължителни по европейските програми. Усвояват и хигиенни навици и как да процедира в кошер. В момента стопанството му наброява около 200 кошера в три вида системи.

За кризата в пчеларството отпреди няколко години, когато в медийното пространство се тиражираха информации, че пчелите намаляват и е под въпрос опрашването на растителните видове, младият фермер споделя, че хората, които се занимават по-сериозно с пчели, нямат такъв проблем. Поне това са неговите наблюдения. По думите му лесно може да се сравни едно пчелно стопанство с друго. И винаги личи, когато не се полагат достатъчно грижи за пчелите. А това обикновено става поради незнание.

Сред най-често срещаните грешки, които се допускат, е некачественото третиране на пчелните семейства. Хигиената в самия кошер трябва да е безупречна и постоянно да се подменят рамките с нови. При посещение в Плевен наскоро от случайно дочут разговор между негови колеги го изумява репликата на единия, че 50% смъртност при пчелите е нещо нормално. На младия фермер му става интересно и решава да попита защо смята така. Настоява да му кажат колко пъти пчелните семейства са третирани от началото на сезона, т.е. от март до ноември-декември, и отговорът е: „Сложих едни лентички против акари пролетта, после есента още едни“.

„И толкова. Дори не знаят наименованието на използвания препарат“, отбелязва Митко Иванов, на когото веднага става ясно за какво става дума. Просто това количество е прекалено малко. Но дори и третирането да бъде както трябва, ако наоколо има кошери на други пчелари, които не са третирани, все едно почти нищо не си свършил, уточнява той. Защото извън кошера пчелите се срещат със себеподобни при вода и растения и си прехвърлят акари. Затова е много важно стопаните на пчелите да ги отглеждат при спазването на всички правила. И редовно да комуникират и споделят опит с утвърдени имена в бранша.

„Мога да дам и друг пример. Имам трийсетина кокошки. Но ако сравня отглеждането им при мен и това в някоя голяма ферма, там грижите са съвсем други. Старая се и с моите

кокошки да съм както с пчелите, а не да ги хвърля ей-там и да се оправят, както могат. Тези дни забелязах, че една от тях изглежда хремава. Веднага се свързах с ветеринарен лекар, който си свърши работата. И кокошката си е жива и здрава“, обяснява Митко Иванов.

А защо понякога пчелите убиват царицата майка?

Има колеги на Митко Иванов, които отглеждат по две или три майки в един кошер. Те са отделени една от друга, а пчелите циркулират между тях, но не ги убиват. Така или иначе, най-разпространената формула е една майка – един кошер. По книгите пише, че когато пчелата майка се разболее и стане некачествена – вече е остаряла или е преживяла стресова ситуация, пчелите работнички я нападат. И това понякога се случва.

„Наблюдавал съм това явление, когато отварям кошера напролет, и ако съм бил посприхав, пчелите нападат майката, върху нея се образува кълбо. Ако не реагирам навреме

да я поставя в клетка, ще я убият. Имам даже снимки на такива ситуации. Много съм наблюдавал подобни случаи през пролетта. Може би по време на пръсканията пчелите стават по-агресивни“, отбелязва фермерът.

В САЩ и на други места, включително и у нас, пчеларите местят кошери на различни места, за да опрашват по-голям регион. „Все пак основната им дейност е опрашването, за да има плодове и зеленчуци, а не добивът на мед“, подчертава фермерът.

Но за него самият, като земеделски производител, основната дейност, е добивът на пчелен мед. Въпреки проблемите през последните години, свързани с инфлацията, посъпването и ниската изкупна цена на меда, Митко Иванов успява да намери оптимална среда за работа и реализация на пазара. Стопанството му използва професионална и собствена спомагателна техника за обслужване на пчелните семейства и добива на продукция. Разполага и с три електрически центрофуги, поточна линия с шнекова преса,

разпечатваща вана, вертикално сито, помпа за мед, декристализатор, восъкотопилка, матурактор, сушилни за прашец, апилифт и др.

Освен земеделски производител Митко Иванов е и запален шахматист, отглежда езерни риби и птици, привличат го овощарството и зеленчукопроизводството, обича да пътува и обожават народните танци. Не се отказва да преследва мечтите си, и е убеден, че не трябва да се използват само стандартни подходи и материали, а да се работи спрямо особеностите на района, в който се развива дейността. От голямо значение е и необходимостта от високо ниво на познаване на инстинктите на пчелите и растенията.

Дори и в най-тежките моменти младият фермер не губи кураж. Исква да бъде преди всичко добър човек, и е сигурен, че никога няма да забрави откъде е тръгнал и колко усилия му е струвало всичко, постигнато дотук. Спокоен е, защото при пчеларството като професия „каквото и да правиш, винаги можеш да си оближеш пръстите!“.

Запален шахматист произвежда мед от дете

Каквото и да правиш в пчеларството, винаги можеш да си оближеш пръстите, казва носителът на наградата „Еврика“ за млад фермер Митко Иванов

„Израснах в Добруджанския край, в с. Камен. С моя брат винаги сме обичали животните, които сме отглеждали в семейството. Но още като съвсем малки особено ни впечатляваха пчелите. Това се превърна в голяма любов към тях. Когато чичото на баща ми Илия Енев и съпругата му Неделя ни подариха първото пчелно семейство, след около седмица същата година се сдобихме с още едно, което ни подари чичо ни Митко Иванов.“

Още първата година ги направихме 8 пчелните семейства. Всяка година ги размножавахме и достигнахме 40 семейства. Нашето детство и ваканции бяха в гуща за пчелите. Също така трупяхме опит и знания, като помагахме в презгледите и ваденето на медената продукция по пчелините на нашите близки.

От 2015 г. започнахме да произвеждаме свои майки чрез пренасяне на личинки и семействата станаха 110. Същата година станахме членове в пчеларското сдружение „Пчела Добрич 1946“. Запознахме се с нови колеги, които споделяха своя опит и знания и ни помогнаха да направим 8 занаята.

През 2016 г. семействата станаха 180. Но същата година загубих брат си. А той имаше мечта да имаме 600 кошера. С подкрепата на моите родители и приятели успях да продължа отглеждането на пчелите. И въпреки кончината на баща ми през 2018 г. у мен се зароди още по-голям ентусиазъм към пчеларството. До ден-днешен моята майка е неотлъчно до мен.“

Снимка Олег Попов

Пчелите и децата

Ралица ГОСПОДИНОВА

„Близко 1000 детски творби получихме за XXIII конкурс за детска рисунка „Пчеларството – екология и плодородие, пчелният мед – здраве и дълголетие“. Рисунките са на деца от цялата страна – училища, школи по изкуства и други. Радваме се на големия интерес и на това, че децата на България творят и знаят кой произвежда истинския мед“, коментира за „Аз-буки“ Румен Балински от Областния пчеларски съюз в Плевен.

Конкурсът е част от международното изложение „Пчеларство – Плевен 2026“. Организира се от „Партнерс Експо“ ООД и Областния пчеларски съюз под патронажа на Министерството на земеделието и храните и Областна администрация – Плевен. С най-богата колекция от творби се е отличила плевенската арт школа „Колорит“. Организаторите бяха подготвили грамоти, бурканче пчелен мед и други предметни награди за малките художници на възраст от 3 до 16 години.

В рамките на три дни (13 – 15 февруари) в Плевен си дадоха среща над 120 изложители – пчелари, фирми и организации от 20 държави. „Имахме участници от Австрия, Италия, Босна и Херцеговина, Гърция, Финландия, Унгария и други. Освен че представиха продукцията си, по време на форума проведохме дискусии по актуални теми, свързани с развитието на пчеларския бранш, предизвикателствата пред сектора и възможностите за устойчиво развитие“, коментира още Румен Балински.

За него пчеларството не е просто хоби, не е само професия, а мисия. Той е от род, отглеждал пчели поколения назад. Фамилията му е доказателство за това. В превод от турски „балини“ означава „медари“. А Румен Балински е най-известният пчелар от семейството. Познат е като вдъхновител и организатор на най-голямото българско пчеларско изложение-договаряне „Пчеларство – Плевен“.

„Вярвам, че пчелният мед и чистите пчелни продукти, без примеси и добавки, даряват здраве и дълголетие. В годините съм провеждал редица беседи с ученици по темата и съм отворен за подобни срещи. На децата трябва да се обяснява, да им се показва, за да знаят и правят правилните избори за своето здраве“, категоричен е Румен Балински.

Част от рисунките от националния детски конкурс бяха подредени в изложба по време на изложението „Пчеларство – Плевен 2026“.

Слова за любовта в нас

В едноименния конкурс участват 505 творби

Снимка Емилиан Ялъмов

Талантливи млади творци на писаното слово и тази година се включват активно в Националния литературен конкурс „Любовта в нас“. Негови организатори са ЦПЛР – ДК, Варна, с директор Григория Иванова, Министерството на образованието и науката, Регионалното управление на образованието – Варна, и местната община. Конкурсът се провежда под патронажа на кмета на Варна. Традиционно е част и от Националния календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците.

В XIX издание на проявата изпратените 505 литературни творби са оценени от жури с председател Магдалена Маркова – литератор, и членове Станислав Пенев – поет, член на Съюза на българските писатели, председател на Сдружение „Литературно общество – Варна“, и доц. Гергана Славова – член на Съюза на българските писатели. Те са създадени от 378 ученици от 74 населени места от 27 области на България и от Българското училище „Иван Вазов“ в Париж, Франция.

Специалната награда на кмета на Варна е присъдена на Йоана Василева (XI клас, Литературен клуб „Касталия“, ЦПЛР – ОДК, Варна). Приза на Националния дворец на децата заслужава Десислава Тодорова (V клас, ОУ „Св. Климент Охридски“, Попово). Сдружение „Литературно общество“ – Варна, отличава Габриела Лазарова (X клас, ЦПЛР – ОДК „Атанас

Стоянов“, Шумен). Наградата за учител наставник получава Силвия Маринова (ЦПЛР – ОДК „Атанас Стоянов“, Шумен).

В раздел „Поезия“ в първа възрастова група (I – IV клас) победител е Мария Добрева (II клас, 2. СУ „Проф. Никола Маринов“, Търговище). Второто място печели Дилек Исмаил (IV клас, ЦПЛР – ОДК „Атанас Стоянов“, Шумен). Трета е класирана Мария Тасева (IV клас, ЛК „Касталия“, ЦПЛР – ОДК, Варна).

Поощрение е присъдено Радиана Йорданова (III клас, ОУ „Любен Каравелов“, Бургас) и Владимир Александров (IV клас, ЦПЛР – ОДК „Атанас Стоянов“, Шумен).

Във втора група (V – VIII клас) първото място заема София Стойчева (VI клас, СУНХИ „Константин Преславски“, Варна). Нейни подгласници са Елица Маринова (V клас, СУ „Д-р Петър Берон“, Червен бряг) и Сияна Данаилова (V клас, 10. ОУ „Алеко Константинов“, Перник).

Поощрение са Анастасия Маринова (V клас, СУ „Д-р Петър Берон“, Червен бряг) и Кристиан Манушев (V клас, ЛК „Касталия“, ЦПЛР – ОДК, Варна).

В трета група (IX – XII клас) първите три места печелят Иванина Иванова (VIII клас, СУ „Алеко Константинов“, Луковит), Йоана Милкова (XII клас, ЧСУ „Артис“, София) и Симеон Иванов (XII клас, ЛК „Касталия“, ЦПЛР – ОДК, Варна).

Поощрение е присъдено на Анна Ливадийска (XI клас, Езикова гимназия „Д-р П. Берон“, Кюстендил) и Елица Григорова (IX клас, ЛК „Касталия“,

ЦПЛР – ОДК, Варна).

В раздел „Проза“ победител в първа група е Елеонора Паунова (IV клас, ОУ „Кирил Христов“, Стара Загора), следвана от Стелияна Кирова (IV клас, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Ямбол) и Даниел Маринов (IV клас, 7. СУ „Найден Геров“, Варна). Поощрение получава Никол Станимирова (IV клас, ОУ „Отец Паисий“, с. Ярджилковци, обл. Перник).

Във втора група първото място е за Катерина Шаркова (V клас, ОУ „Неофит Рилски“, Велинград). Втора се класира Кристиана Грозданова (VII клас, 10. ОУ „Алеко Константинов“, Перник), а трета – Валентина Цветанова (VI клас, 1. ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Монтана).

Поощрение е присъдено на Никол Великова (V клас, ОУ „Константин Арабаджиев“, Варна) и Дилек Хюсеинова (V клас, 1. ОУ „Христо Ботев“, Търговище).

В трета група призориите са Елинора Антонијева (X клас, СУ „Васил Кънчов“, Враца), Симона Котоманова (IX клас, ЛК „Касталия“, ЦПЛР – ОДК, Варна) и Стилияна Емилова (IX клас, Клуб по творческо писане „За Хвърчащите хора“ при Центъра за млади таланти, Бургас).

Поощрени са Геновева Трифонова (XII клас, клуб „Светлини сред сенките“, ОДК – Казанлък), Велислав Василев (XI клас, ЦПЛР – ОДК „Атанас Стоянов“, Шумен) и Мария Продромова (XI клас, ЛК „Звъниче“ към ЦПЛР – Поморие). Лауреатите в Конкурса са наградени на церемония в Младежкия дом – Варна. **АЗ-БУКИ**

Търсят се бъдещите киноталанти на България

Вторият национален фестивал за ученическо късометражно кино „Ученически обектив“ 2026 очаква своите участници, събличава организаторите от столичното 51. СУ „Елисавета Багряна“ и Сдружение „Директорите в средното образование в Република България.“

Национално издателство „Аз-буки“ е медиен партньор на Фестивала.

В надпреварата могат да се включат ученици от VIII до XII клас в екип с учител, които имат история и искат да я разкажат чрез обектива.

Допуска се и участие на ученически екип без учител, но трябва да се посочи кой е продуцентът на филма. От едно училище могат да участват неограничен брой екипи и да се изпращат филми за всяка категория без ограничение на броя. Могат да участват и екипи от ученици от различни училища.

Конкурсната програма се провежда в три категории – документален филм (5 – 20 минути), игрален филм (5 – 20 минути) и анимационен филм (2 – 5 минути).

Изпращаните за участие в надпреварата филми трябва да са създадени през учебната 2024/2025 или 2025/2026 г. и да не са участвали в предишно издание на

Кинофестивала.

При създаването на филма не се допуска използване на изкуствен интелект. Освен това лентите не трябва да са продукция на

В първото издание на ученическия кинофестивал „Ученически обектив“ се включват 81 екипа от 51 училища от 23 населени места, които представят 45 игрални, 26 документални и 10 анимационни филма. Творбите са оценени от представители на БНТ и Нов български университет.

В категория „Игрален филм“ най-добрите ленти са дело на екипи от 2. СУ „Проф. Никола Маринов“ – Търговище, от Софийската гимназия по строителство и архитектура „Христо Ботев“ и ЧСУ „Аз съм българче“ – Варна. В категория „Документален филм“ са отличени представителите на ПГ по дизайн „Елисавета Вазова“ – София, на СУ „Стоян Заимов“ – Плевен, и на НППТО „М.В. Ломоносов“ – София. В категория „Анимационен филм“ призори ставаат два екипа на 7. СУ „Найден Геров“ – Варна, и един от столичната ПГ по дизайн „Елисавета Вазова“.

външни за училищата формации за работа с ученици, като клубове, студия, културни домове и др.

Регистрацията за участие е до 31 март 2026 г., като формулярите могат да бъдат намерени на интернет страницата на кинофестивала.

Крайният срок за изпращане на филмите е 30 април 2026 г.

Оценяването ще се проведе през май 2026 г. онлайн от жури от професионалисти от филмовата индустрия в България. Във всяка категория ще бъдат присъдени I, II и III място. Ще бъдат връчени и индивидуални награди за най-добър сценарий,

най-добра режисура, най-добра актьорска игра (дамска и мъжка), най-добър монтаж, както и специална награда за използване на ефекти. Призориите ще получат грамоти, сертификати за участие и тематични предметни награди.

Официалното награждаване е планирано за 12 юни 2026 г. в София, като мястото на провеждането ще се уточни допълнително.

Повече подробности за регламента, финансовите условия за участие и сроковете на Втория национален ученически кинофестивал „Ученически обектив“ са достъпни на интернет страницата на Фестивала. **АЗ-БУКИ**

Да бъде създаден Национален център за спортна наука и иновации в „София Тех парк“, реши Министерският съвет. Той ще допринесе за оптимизация на подготовката на елитни спортисти, намаляване на риска от травми, по-прецизен анализ на натоварването и възстановяването, както и за внедряване на технологии и системи с изкуствен интелект в тренировъчния процес.

Инициативата ще подпомогне разработването и прилагането на програми за двигателна активност, насочени към различни възрастови групи, ще спомогне и ще подобри достъпа до профилактика и дигитални здравни решения.

Центърът ще създаде условия за развитие на високотехнологичен научноиновационен сегмент в сферата на спорта и здравето, включващ разработки в областта на устройства и биосензори, софтуер за анализ на представянето, базирани на изкуствен интелект системи за подготовка, медицински и спортни технологии, както и създаване на стартиращи компании и спин-оф продукти.

Стела МАРИНОВА

Националният център за спортна наука и иновации ще бъде финансиран по Националната пътна карта за научна инфраструктура, по която се финансира и Сдружение за научноизследователска и развойна дейност към „София Тех парк“. Той ще се обособи като втори модул от Лабораторния комплекс на Парка, който се управлява и развива от Сдружението. Водеща роля като координатор в проекта ще има Националната спортна академия „Васил Левски“, която ще осигури експертен и лабораторен капацитет, посочват за „Аз-буки“ от „София Тех парк“.

Допълват, че финансирането ще бъде уточнено в процеса на развитие на проекта и изпълнение на дейностите, заложили по него, и ще зависи от броя на компаниите и научните разработки, които ще бъдат подкрепени.

Реализирането на проекта ще може да започне след актуализация на Националната пътна карта за научна инфраструктура от Министерството на образованието и науката.

Създаването на центъра е продиктувано от неефективната и спорадична връзка между научните изследвания, технологиите и спортната дейност у нас, посочват от „София Тех парк“. Към момента съществуват експертен научен потенциал, отделни лабораторни звена и технологични разработки, които обаче трудно достигат до спортни организации и здравните политики.

Фирми от иновативната общност от години също работят със спортни клубове и техните треньори, с отделни спортисти, с Българския футболен съюз. Те внедряват редица научни и технологични решения в процеса на подготовка и наблюдение на представянето на отборите с цел повишаване на техните спортни постижения и превенцията на травми.

Досега това партньорство обаче е неструктурирано и се развива, движено само от отделните интереси на тези групи. Съвременният спорт в световен мащаб все повече зависи от управлението на тренировъчния процес чрез наука и технологии и всички, които подценяват този процес, ще изостават в постигането на върхови постижения.

„Решението на правителството създава условия за въвеждане на структуриран подход, който да позволи повишаване на спортните постижения в България чрез прилагане на най-съвременните научни и технологични инструменти, както и да подкрепи със знания, анализи и нови технологии публичните политики, които да доведат до подобряване на здравето и активния начин на живот“, подчертават от „София Тех парк“.

Основната стратегическа цел на Националния център е преодоляване на съществуващата фрагментация между научни изследвания, технологични разработки и реална спортна практика чрез създаване на устойчива платформа за трансфер на знания, иновации и услуги към директни потребители: национал-

Снимка НСА

Центърът на НСА за научна и приложна дейност в спорта осъществява научни изследвания, функционална диагностика, спортни тестове, антропометрични, биокинетични и биохимични анализи

Подобряваме спортните постижения у нас с изследвания

Изграждат Национален център за спортна наука и иновации в „София Тех парк“ и НСА „Васил Левски“

Снимка University of Copenhagen

Технологиите от години са част от подготовката на световните спортни звезди

ни спортни федерации и клубове, училища, младежки спортни структури, общини, регионални центрове за масов спорт, програми за обществено здраве и активен начин на живот, посочват и от Спортната академия.

Новият център ще бъде разпределена структура и ще се помещава в съществуващи пространства в „София Тех парк“ и в Националната спортна академия. Впоследствие, на проектна основа, може да бъдат привлечени и още институции и организации като партньори, допълват от „София Тех парк“.

Центърът ще представлява интегрирана научна инфраструктура от лабораторни, тренировъчни, медицински и дигитални звена за анализ и оптимизация на спортното представяне и физическата активност. Ще включва лаборатории по физиология, биомеханика, спортна психология и хранене, системи за мониторинг, платформи за анализ с изкуствен интелект, както и център за данни.

От Спортната академия обясняват, че Националният център за спортна наука и иновации ще бъде изграден върху съществуващата инфраструктура и експертен капацитет на Центъра за научна и приложна дейност в спорта към НСА, като ще надгради и разшири

потенциала му чрез интегриране на съвременни лабораторни, дигитални и аналитични модули, насочени към спортната физиология и биомеханика, превенция и рехабилитация на травми, анализ на спортното представяне чрез изкуствен интелект, спортна медицина и психология, национални бази данни за спортни и здравни показатели. В реализацията на тези дейности ще участват водещи експерти от НСА, преподаватели, докторанти и студенти.

„Центърът ще осъществява дейности и проекти в подкрепа на националните политики за обществено здраве, превенция на хронични заболявания и насърчаване на активния начин на живот, като подпомага не само елитния спорт, но също така образователни, университетски и общински програми за физическа активност. Това ще позиционира Националния център за спортна наука и иновации като национална референтна структура и потенциален регионален хъб за спортна наука и иновации, с капацитет за участие в европейски изследователски мрежи и проекти, както и за привличане на международни партньорства и инвестиции“, казват още от Националната спортна академия.

От резултатите от работата на Центъра ще

може да се възползва на практика цялото общество, подчертават от „София Тех парк“. „Те ще обслужват не само елитния спорт, но и ще помогнат за превенция на хронични заболявания, за развитие на медицината, за насърчаване на активния начин на живот. В по-широк обществен контекст, инфраструктурата ще играе съществена роля в подкрепа на националните политики за обществено здраве и развитие на човешкия потенциал“, посочват оттам.

Центърът ще осигурява достъп до специализирана високотехнологична научна инфраструктура както за фундаментални, така и за приложни изследвания. Ще създава условия за трансфер от наука към практика чрез разработване и валидиране на иновативни продукти и услуги, пилотни и демонстрационни проекти, сътрудничество с индустрията и спортните федерации, създаване на стартиращи и спин-оф компании. Центърът ще развива и прилага съвременни дигитални решения за събиране, обработка и интерпретация на големи масиви от данни, моделиране и прогнозиране чрез изкуствен интелект, дигитални близнаци, интегрирани платформи за анализ и визуализация.

Партньор по проекта ще бъде и Българският футболен съюз. „Партньорството с Българския футболен съюз ще осигури директен достъп до националните отбори, академии и регионални структури, което ще позволи трайно внедряване и валидиране на научните разработки в мащаб, какъвто към момента липсва в българската научно-спорта екосистема“, посочват от НСА.

В подката на централата изпълнителният директор на Българския футболен съюз Андрей Петров обяснява, че на територията на Националната футболна база ще може да бъде изграден лабораторен модул. Планира се и изграждането на мобилни лаборатории, за да могат да бъдат обхванати всички краища на страната, посочва Петров. Това би довело до възможност за създаването на профил на българското население от гледна точка на средните физиологични показатели. Ще може да се направи и райониране на страната по видове спорт.

Министерство
на образованието и науката
Национално издателство за
образование и наука „Аз-буки“

Директор:
ЕМИЛ СПАХИЙСКИ
Заместник-директори:
СТОЯН СТОЯНОВ
ВЕНЦИСЛАВ ГЕНКОВ
1113 София
„Цариградско шосе“ 125, бл. 5
За цялата страна:
0700 18466
izdatelstvo.mon@azbuki.bg
azbuki@mon.bg
<https://www.azbuki.bg>

Аз-буки

Банкова сметка:
„Обединена българска банка“ АД
IBAN: BG38UBBS81553139075716
BIC: UBBSBGSF

Национален седмичник
за образование и наука

АЗ-БУКИ

ISSN 0861-3990

Редактори:

д-р Зина Соколова

z.sokolova@azbuki.bg

д-р Дилиана Кочева

d.kочева@azbuki.bg

Стефа Маринова

s.marinova@azbuki.bg

Боряна Трайчева

b.traycheva@azbuki.bg

Дарена Михайлова

d.mihailova@azbuki.bg

Графичен дизайн:

Иво Христов

i.hristov@azbuki.bg

Петър Владов

p.vladov@azbuki.bg

Стилист-коректор:

Анелия Врачева

a.vracheva@azbuki.bg

Фоторепортер:

Олег Попов

Реклама и

разпространение:

izdatelstvo.mon@azbuki.bg

Кореспонденти в страната:

Белене – Ралица Господинова

088 7418349

Бургас – Дана Митева

0898361338

Варна – Розалина Димитрова

088 339920

Велико Търново – Здравка Маслянкова

088 6653255

Видин – Борислава Борисова

vidinstar@gmail.com

Ловеч – Жанина Илиева

087 7209597

Пловдив – Делиана Лукова

088 7271712

Смолян – Ангел Добриков

088 9703271

Кюстендил – Северина Димитрова

089 5789515

Шумен – Светлана Крумова

srkrumova@gmail.com

ДЕЖУРЕН РЕДАКТОР:

Стоян Стоянов

Предпечатна подготовка:

НИОН „Аз-буки“

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД

ж.к. „Дружба“ 1, ул. „Илия Бешков“ 3А

Неподписаните снимки в броя са от архива

на в. „Аз-буки“ и глобалната мрежа

Материали не се връщат

Авторските права на публикуваните

текстове и илюстрации са

собственост на вестника

НИОН „Аз-буки“ издава

научните списания:

„Български език и литература“

„Чуждоезиково обучение“

„Математика и информатика“

„Педагогика“

„Професионално образование“

„Философия“

„Стратегии на образователната

и научната политика“

„История“

„Обучение по природни науки

и върхови технологии“

„Вълшебните обувки на Кая“ на гости в Поморие

След София, Пловдив, Разград и Варна Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“ представи своята детска книга с мисия – „Вълшебните обувки на Кая“, и в Поморие. Авторката на книгата и редактор в Издателството Дилиана Кочева гостува на Детска градина „Детелина“ и на Средно училище „Иван Вазов“ в морския град.

Тя прочете историята на Кая и нейните вълшебни обувки пред децата от двете подготвителни групи в градината. Малчуганите в Поморие истински обикнаха главната героиня и нейния най-добър приятел Мечо и разбраха, че всеки човек има своя суперсила – качество или умение, което го прави специален. Те вече много добре знаят, че хората не се различават по външни белези, а по делата си и по това, което носят в сърцата си.

Децата задаваха много въпроси и всяко от тях пожела да има у дома вълшебни обувки, с които да пътува до чудновати места.

Вечерта преди четенето на книгата пред децата от ДГ „Детелина“ авторката се среща с родителите на малчуганите. Тя разговаря с тях за силата на терапевтичните приказки и за това колко е важно да разговаряме

у дома за различните деца. „Само така ще им помогнем да се научат да разбират света около себе си“, каза Кочева. Пред родителите тя разказа своята собствена история на майка на дете, родено с диагнозата еквинаварус, и обясни през какво е преминала по пътя към лечението на дъщеря си. Голяма част от родителите не бяха запознати с болестта, но споделиха, че за тях тази среща е била изключително полезна. На беседата присъства и майка от Поморие заедно с двете си деца. Тя каза, че в семейството им е

имало случай на дете с еквинаварус, което днес се занимава активно със спорт.

В Поморие Дилиана Кочева гостува и на СУ „Иван Вазов“, където се среща с първокласниците в училището. Заедно с началния учител Теодора Пападопулова изнесоха открит урок на тема „Различни, но заедно“.

Това е първото гостуване на книгата „Вълшебните обувки на Кая“ в училище. Специални гости на открития урок бяха директорът на училището Петя Казакова и зам.-директорът по

Снимка „Аз-буки“

учебната дейност Ася Пеева. Урокът имаше за цел да развие уменията на децата за четене с разбиране, да им помогне да разпознават и назовават чувствата – своите и на хората около себе си, да ги научи на емпатия и как да приемат различните деца.

Урока започна опитният педагог Теодора Пападопулова. Тя е основател на Издателство „Позитивно образование“ и автор на поредицата „Училищни истории“. Пападопулова помоли децата да си затворят очите и да кажат какво виждат. След това им предложи да си запушат ушите, и да кажат какво чуват. Така плавно учениците бяха въведени в темата на урока за различието.

„Какво значи да бъдеш различен? Огледайте се около себе си. Не сме ли всички хора различни. Някои са по-високи, други са по-ниски. Някои носят очила, а други – не. А знаете ли, че някои от тях заспиват всяка нощ с обувки“, каза в началото на урока Дилиана Кочева.

След това прочете част от книгата пред учениците. И започна активна дискусия – децата задаваха въпроси и искаха да разберат как завършва приказката. Всички научиха вълшебните думи „Халче дуо“ и разбраха, че ако истински вярват в нещо и се трудят, за да го постигнат, то рано или късно ще се случи. **АЗ-БУКИ**

ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ

Тодор КАПИТАНОВ

Социално-битовото и културно обслужване (СБКО) представлява важен елемент от социалната политика на работодателя, насочен към подобряване качеството на живот и благосъстоянието на работниците и служителите извън рамките на трудовия процес. Чрез различни форми на социални придобивки работодателят има възможност да създаде по-добра работна среда, да повиши мотивацията и лоялността на персонала и да отговори на основни битови и културни потребности. Законодателството предоставя рамка и гъвкавост при организирането и финансирането на тези дейности, като поставя акцент върху колективното участие и прозрачността при разпределението на средствата.

СБКО като инструмент за социална политика на работодателя

Съгласно разпоредбите Кодекса на труда, социално-битовото и културното обслужване на работниците и служителите се финансира със средства на работодателя и от други източници, а начинът на използване на средствата се определя с решение на общото събрание на работниците и служителите. Касае се за допълнителни облаги, предлагани от работодателя директно или чрез трети лица, целящи да подобрят жизнения стандарт на работниците и служителите през времето, когато те не са заети непосредствено в трудовия процес.

Социалните придобивки трябва да са достъпни за всички работници и служители и за лицата, наети по договор за управление и контрол.

Кодексът на труда регламентира правна възможност работодателите да прилагат и развиват социална политика в предприятията и организациите, чрез която да осигуряват и частично да задоволяват социално-битовите и културните потребности на работниците и служителите. Тъй като тази политика се финансира със средства на работодателя или се използват и други източници за нейното осъществяване, тя силно зависи от финансовото и икономическото състояние на предприятието или организацията. Поради тази причина и законът не определя нито минимален, нито максимален размер на тези средства.

Осигуряването на СБКО не е изрично задължение на работодателите, а само възможност, чиято цел е те допълнително да могат да подпомагат, стимулират и мотивират работниците и служителите си. Въпросът за предоставяне на средства за СБКО е предоставен на преценката на всеки работодател или на евентуалното поемане на подобни задължения в колективен трудов договор.

Разпределението обикновено е свързано с различни социални, културни и битови потребности, които обаче нямат пряко отношение към трудовия процес.

Акът, с който се определя начинът на използване на средствата за СБКО на работниците и служителите в предприятието, е решение, за което се съставя протокол. Решението на общото събрание се взема с обикновено мнозинство. Да се определи начинът на изразходване на средствата, означава да се посочи дали те ще се предоставят в натура, или в пари, да се определят сферите на социално-битовото и културното обслужване, съотношението на сумите по всяка от тях, конкретните мероприятия и критерии, по които ще се извършва разпределението.

Фонд СБКО не е част от фонд „Работна заплата“. Поради особения характер на този вид средства те могат да бъдат предоставяни с различна периодичност и по различен начин в зависимост от предназначението им.

Средствата за СБКО могат да бъдат под формата на парични суми, услуги, мероприятия или да имат натурално изражение. Няма пречка, ако формата на социално подпомагане предполага отпускането на определена парична сума, тя да бъде изплатена заедно с трудовото възнаграждение на работника или служителя.

Средствата за СБКО обаче не могат да се приравняват по своята същност на трудово възнаграждение или допълнително трудово възнаграждение със задължителен характер за предоставянето му. Средствата за СБКО нямат характер и на допълнително материално стимулиране (ДМС).

Средствата за СБКО не могат да се изземват и използват за други цели. Работодателят не може да блокира изплащане на средствата за СБКО, както и не може да ги използва за други цели. Това може да стане само с решение на общото събрание – например предоставянето на ваучери за храна само за месеци, в които работниците и служителите са полагали труд, е възможно, ако това е записано изрично в решението на общото събрание на работниците и служителите в предприятието.

ЛИЦЕ ПОПРАВЯШО ТЕКСТ ЗА ПЕЧАТ ДЯЛ ОТ ЕЗИКОЗНАНИЕТО	ГЕРОЙ НА В. ДРУМЕВ АТИНСКИ ПЪЛКОВОДЕЦ (ОК. 504-449 ПР. Н. Е.)	ЧАСТ ОТ ДРЕХА БЕЗСМИСЛЕНО УПОРСТВО	НЕНУЖНА ТРЕБА, БУРЕН	ХАЛКА НА КОРАБНО ВЪЖЕ РОМАН ОТ ЖОРЖ САНД	НАЛЯГАНЕ В ТРЪБОПРОВОД	АМЕРИКАНСКИ ПИСАТЕЛ, ФАНТАСТ	НАШ КОМПОЗИТОР И ДИРИГЕНТ	УРЕД ЗА ЕКЗЕКУЦИЯ	МОРСКА ЖИВОТНО	МОРСКА РИБА
НЕМСКО МОДНО СПИСАНИЕ ДЪРВЕНА ОБИКОЛКА НА КАРТИНА			ГЕРОЙ ОТ ЕДНОИМЕННА ОПЕРА НА ГОТОВАЦ ПОЕМА ОТ А. ДЪО ВИННИ		ГЕРОЙ НА АРКАДИЙ ГАЙДАР ОТ ЕДНОИМ. ПОВЕСТ ТРУЖЕНИК	ЖИТНА КУЛТУРА	ПОЕМА ОТ ДОРА ГАБЕ			
ГРАД ВЪВ ФРАНЦИЯ ВУЛКАН НА О. СИЦИЛИЯ	ДРЕВНОГРЪЦКИ МАТЕМАТИК (624-547 ПР. Н. Е.) МАРКА БИРА	МОДЕЛ „ШЕВРОЛЕТ“ СИГНАЛ ЗА СВИКВАНЕ НА КОРАБЕН ЕКИПАЖ		КОМЕДИЯ ОТ Н. В. ГОГОЛ	НАНИЗ РУСКИ ПИСАТЕЛ ФАНТАСТ (1907-1981)	ФРЕНСКА ЗЛАТНА МОНЕТА	ГРЪЦКА МАСТИКА	РУМЪНСКИ ФУТБОЛЕН ОТБОР	РОМАН ОТ М. РОДОРЕДА	
НАВЯТ НА КУП СНЯГ	РАЗКАЗ ОТ ЙОРДАН ЙОВКОВ АМЕРИК. ПОП ПЕВИЦА	ДОМАШНО ЖИВОТНО ПЛАНИНСКА ВЕРИГА В СЕВЕРНА АМЕРИКА	МЕКИ ГУМЕНИ ПЛАТНЕНИ ОБУВКИ ЕДНО ОТ СЕТИВАТА	ГОРЕЩИНА АНГЛИЙСКИ ПОЕТ (1795-1821) „ИЗАБЕЛА“	ОСТАТЪК ОТ ПАРИ ПРИ ПЛАЩАНЕ ДЪЛЪГ И КУХ ЦИЛИНДЪР	МЯСТО С ВОДА В ПУСТИНЯ СТАРОГРЪЦКИ ПОЕТ	РЕКА В ГЕРМАНИЯ АНГЛ. АКТРИСА (1848-1928)	ОХРАНЕН ЖРЕБЕЦ	ТОРМОЗ	
ВИД ПЕЩЕРНО ОБРАЗУВАНЕ КРАЙБРЕЖЕН ХОТЕЛ		ЛЪСКАВИНА, БЛЯСЪК ГЕРОЙ НА ВЕРДИ ОТ „БАЛ С МАСКИ“	НЕМСКИ ФИЗИК (1864-1928) МИНЕРАЛ СЪС СЪКЛЕН БЛЯСЪК		ЧЕРТЕЖ, ПЛАН БЪЛГАРСКИ ШАХМАТИСТ	ВИД КВАНТОВ ГЕНЕРАТОР ВИД ПАНТАЛОН ОТ ТРИКО		ХИМИЧЕН ЕЛЕМЕНТ, ГАЗ	МУЗА НА ЛЮБОВНАТА ПОЕЗИЯ	
ДЪРЖАВА В ИЗТОЧНА ЕВРОПА ЛАТВИЙСКИ РАДИО-АПАРАТИ	АКТРИСА ОТ САЩ - ТУИН ПИЙКС ГЕРОЙ ОТ РОМАН НА ГОГОЛ		ИЗОЛИРАН ПРОВОДНИК ОВЧАРСКИ КАВАЛ	ГРАД В САЩ, КАЛИФОРНИЯ ИТАЛИАНСКИ ЖИВОПИСЕЦ И ГРАФИК (1881-1966)	РУСКИ ХУДОЖНИК ЯПОНСКО ИЗКУСТВО ЗА ПОДРЕЖДАНЕ НА ЦВЕТА	МАРКА ПОЛСКИ АВТОМОБИЛИ КОРЕКТОРИ НА ЗРЕНИЕТО МАРКА ПРАХ ЗА ПРАНЕ	ГРАД В СЕВЕРНА КОРЕЯ ЗВУКОВ СИГНАЛЕН УРЕД			
ЕВРОПЕЙСКА АЗБУКА ВИД МЕТАЛНА СКОБА	СТАРА МАРКА АМЕРИКАНСКИ КОМПЮТРИ РЕКА В БЪЛГАРИЯ	ГОРЯЩА ПРЪЧКА ГЕРОЙ НА ЕМИЛ ЗОЛА ОТ РОМАНА „ПАРИ“	ГЕРОИНИЯ ОТ ДЕЛВИД „КОПЪР-ФИЙЛД“ СЕМИТСКА БОГИНЯ		БЪЛГ. ПИСАТЕЛ (1882-1945) ЧЕРНА ЛУНА (АСТР.)	МЕТАЛНА ИЛИ ПЛАТНЕНА ЗАВЕСА НА ПРОЗОРЕЦ ФР. МАРКА ОБЛЕКЛА	ДУХОВЕНСТВО ВОКАЛЕН СЪСТАВ ОТ ТРИМА ДУШИ	РУСКИ ПИСАТЕЛ (1894-1919)	БЪЛГАРСКИ САТИРИК ЛЮТИ ЧУШКИ	ЕКСПЛОЗИЯ
ЩАТ В САЩ	ВОЙНА, БРАН БАЛКАНСКА ПАРИЧНА ЕДИНИЦА	ОПЕРА ОТ РИХАРД ШТРАУС ЩАТ В САЩ		СИНЪТ НА ДЕПАЛ (ММТ.) ВХОДНО ПОМЕЩЕНИЕ		ФРЕНСКИ ОСТРОВ СТИЛ В ИЗКУСТВОТО ОТ XIX В.	РЕКА В ЮЖНА ФРАНЦИЯ БУЕН ГНЯВ, ОЖЕСТОЧЕНИЕ			
ПУБЛИЦИСТИЧЕН ЖАНР ПРИКАЗНА КРАСАВИЦА	МИНЕРАЛЕН КАУЧУК	ГРАД В ШВЕЙЦАРИЯ СТРАННО-ПРИЕМНИЦА	НАУКА ЗА СТРОЕЖА НА ЧОВЕШ. ТЯЛО ЛИСТЧЕ С НАДПИС ВЪРХУ СТОКА		ФИЗИЧЕСКИ УПРАЖНЕНИЯ И ИГРИ ГРАД В ТУРЦИЯ		ШИРОКОЛИСТНО ВИСОКО ДЪРВО	ДЪЛГО СЛОВОИЗЛИЯНИЕ		
ИСПАНСКА ОПЕРНА ПЕВИЦА	БЪЛГАРСКИ НАРОДЕН ТАНЦ ВИД ФРЕНСКО ЧЕРВЕНО ВИНО	НАСИТЕН МЕТАНОВ ВЪГЛЕВОДОРОД ДЕПАРТАМЕНТ ВЪВ ФРАНЦИЯ	ИТАЛИАНСКИ СКУЛПТОР (НЕИЗВ. -1607) ФРЕНСКИ КОМПОЗИТОР (1818-1893)	ПАЯКО-ОБРАЗЕН ВРЕДИТЕЛ		ОВАЛНИ МИНЕРАЛНИ ОБРАЗУВАНИЯ МАРКА ЛАПТОПИ		ДОКТОР		
МЯРКА ЗА ТЕЖИНА ГРАД В РУМЪНИЯ	ТЕЛОХРАНИТЕЛ, ПАЗАЧ БОЛЕСТ, ЧУМА	ЧЕШКИ ЕСТРАДЕН ПЕВЕЦ АВСТРИЙСКА ПИСАТЕЛКА (1888-1960)			ХИЩНА СЛАДКОВОДНА РИБА, ХАРАМИЯ РОБСТВО	ПРОДУКТ ЗА ПАЗАРНА РАЗМЯНА	СИСТЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТОНОВЕТЕ В МУЗИКАТА			
ГРАД В БЪЛГАРИЯ ФИЛМ ОТ САЩ С ВАЛ КИЛМЪР		МАСКИРАНИ УЧАСТНИЦИ В ОБРЕДНИ ИГРИ НА СИРНИЦА	ГЕРОИНИЯ НА ЕЛИН ПЕЛИН ОТ „СИРОМАШКА РАДОСТ“	ЕСКИМОСКА КОЛИБА ОТ ЛЕД						
МАРКА БЪЛГАРСКИ ГОТВАРСКИ ПЕЧКИ		ГРАД В ИТАЛИЯ			РЕШЕТКА НА ПЕЧКА					

РЕЧНИК: АВИЛОВ, АВРАЛ, БОТЕЛ, ЛИЛИТ, ОГОН

ЕВЕЛИНА ТУМБЕВА

Отговори от миналия брой	Водоравно: Публикация. Розмарин. Неоген. Олга. Отрова. ДДТ. Олар (Алфонс). Кене (Франсоа). Калъп. Третина. Иск. Нера. Ярма. Томи. Оцелот. Кала. Меню. Аким. Куп. Сирена. Санд (Жорж). Спекула. Невеста. Дан. Сгур. Ода. Тер. Борис. Абоба. Монопол. Кош. Ерат (Кристине). Сабо. Отокар. Нар. Три. Вазов (Иван). Ла. Афинаж. Стръв. Мачете. Асирия. Кепе. Омара. "Иде". Яма. Чета. Млин. „ЗИЛ“. "АЕГ". Ръкойка. Пена. Стрес. Рубла. Лимонит. Оцет. Тил. Кецове. "Робокоп". Чака. Ато (Жорж). Гек. Курс. Одеон. Ред. Марля. Хоук (Итън). Ква. Явор. Дактил. Орелеф. Хлопатар. "АН". Протест. Ориз. Харман. Кварта. Отвесно: Вундеркинд. Автомат. Одеяло. Бет. "Мареа". Бар. Аероб. Двор. Ело. Талев (Димитър). Мозък. Гецов (Стефан). Опи (Джон). Игор. „Ането“. Овеч. Сек. "Мраз". Скелет. Асенов (Драгомир). Пер. Тога. Анатом. Трот. Метър. Пердах. Ец. Римеса. Пола. Акут. Клара. "Ио". Нина. Бокачо (Джовани). Обич. Як. Бялка. Юндола. Емайллак. "Там". Ге (Николай). Дар. Рата. "КА". Кухина. Граница. Ник. Ферма. Карол (Луис). Есекс. "Сони". Ал (Даниил). Ле. Су. Узо. Клипс. "Шана". Ивица. Корк. "МТК". Омега. Расин (Жан). Мото. Ров. Гарант. Кубе. Жид (Андре). Повод. Ета. Роле. Курорт. Резене. Еклер. "Ливърпул". Барни. Ини. Повест. Напа. Пасати. Яйлата. Нафта.
--------------------------	---

АБОНАМЕНТ 2026

Днес в броя
Фонд „Научни изследвания“ сподели 22 успешни проекта в 11 области

Аз-Буки
НАЦИОНАЛЕН СТАНДАРТИЗМ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Наг 3100 зрелостници на допълнителна матура

2780 лв. за асистент във висше училище

Министерският съвет одобри инициативите за издръжка на чети студенти в общи 48 професионални магистратури

2780 лв. за асистент в висше училище

Министерският съвет одобри инициативите за издръжка на чети студенти в общи 48 професионални магистратури

2780 лв. за асистент в висше училище

Министерският съвет одобри инициативите за издръжка на чети студенти в общи 48 професионални магистратури

Изданията на „Аз-буки“	Цена за година
Български език и литература	55,65 лв. / 28,45 €
История	55,65 лв. / 28,45 €
Математика и информатика	55,65 лв. / 28,45 €
Педагогика	107,4 лв. / 54,9 €
Професионално образование	65,71 лв. / 33,6 €
Стратегии на образователната и научната политика	69,24 лв. / 35,4 €
Философия	40,68 лв. / 20,8 €
Обучение по природни науки и върхови технологии	69,33 лв. / 35,45 €
Чуждоезиково обучение	55,65 лв. / 28,45 €
Вестник „Аз-буки“	112 лв. / 57,25 €
Цена за година онлайн	
Вестник „Аз-буки“	95 лв. / 48,57 €

**Абонирайте се
В РЕДАКЦИЯТА
с отстъпка**

5% от цената – при **ТРИ** и повече издания

10% от цената – при **ПЕТ** и повече издания

15% от цената – за **ПЪЛЕН** комплект от изданията

Контакти: София 1113,
бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5,
тел.: 0700 18466;
azbuki@mon.bg

www.azbuki.bg

И днешните деца се радват на илюстрациите на Любен Зигаров по приказки на Николай Райнов по време на изложбата в галерия „Стубел“

Детските илюстрации на Любен Зигаров носят жизнерадост

Петя НИКОЛОВА

Интересът е много голям. Игват ученици, родители с деца, възрастни хора, които помнят от детството си приказките на Николай Райнов и илюстрациите на големия ни художник Любен Зигаров, споделя за „Аз-буки“ галеристът Росица Доганджиева, докато ни представя изложбата в ръководената от нея галерия „Стубел“.

На ръка разстояние от бул. „Цариградско шосе“ в квартал „Гео Милев“ столичната галерия посреща почитателите на двамата талантиливи български творци и съавтори в света на приказките. И ако представителите на по-възрастното поколение българи знаят какво да очакват от тандема Николай Райнов и Любен Зигаров, то за някои от младите, от новите поколения деца и ученици вероятно срещата с писателя и художника е първа.

„Контактът на младите с изложбата е много жизнерадостен. Човек би помислил, че нещо, което е писано преди близо 100 години и илюстрирано преди 50, носи някакъв анахронизъм. Но не се получава така... Деца, ученици, младежи, които за пръв път се срещат и с писателя, и с художника, го правят с любопитство и с възхищение. Вероятно защото образът не остарява“, казва пред БНТ Филип Зигаров, куратор на изложбата и син на големия български илюстратор.

„Изложбата трябваше да приключи на 14 февруари, но решихме да я продължим до 26-и. Показваме 50 оригинални илюстрации, голяма част от които са собственост на галерии и частни колекционери. Конкретният повод е новото 4-томно издание на Николай-Райновите

„Български приказки“ и „Приказки от цял свят“, разказва галеристът Росица Доганджиева.

Съживяването на илюстрираните приказки всъщност е уникално, защото е предложен оригиналният текст на Николай Райнов от 20-те и 30-те години на миналия век, а не многократно редактираните след това във времето от самия автор и от неговия син Богомил Райнов приказки, издавани в периода 1974 – 1976 г. Освен това има два пъти повече приказки, което означава, че половината са непознатите и неиздадени след 30-те години на миналия век. И поради тази причина днес томовете са четири.

Първи и втори том – „Самодивско царство“ и „Златното птиче“, български приказки, и останалите два – „Морската царица“ и „Вълшебният дворец“, приказки от цял свят, могат да се видят и купят и от галерия „Стубел“ и с мека, и с твърда корица.

Ако имаме възможност, бихме могли не само да се насладим на изложбата, но и да си купим от невероятните илюстрации на Любен Зигаров. Сред картините е и оригиналната корица на изданието на приказките от 1964 г. Всяка творба носи заглавието на историята, която илюстрира, а хора, животни и природа, чудновати или напълно реалистични, ни пренасят неусетно в свят, изпълнен с мъдрост.

Защото, както споделя синът на художника, самите приказки на Райнов са дълбоко подплатени с мъдрост, която се различава от читателя в различни възрасти. Филип Зигаров казва също, че в съавторството на писателя и художника има значение и фактът, че Николай

Райнов е бил професор на Зигаров по „История на изкуството“ в Художествената академия.

„Няколкостотин илюстрации са правени в продължение на десетилетия и на етапи, но те като че ли разкриват отделните пластове на мъдреца писател чрез дълбокия анализ на мъдреца художник“, обяснява кураторът на изложбата.

За Любен Зигаров, с чието илюстраторско майсторство представителите на новите поколения имат шанс да се запознаят съвсем отблизо чрез настоящата изложба, може да се говори дълго.

За своите 99 години живот той е определен като един от най-възрастните в света работещи илюстратори. Носител е на множество награди и е обогатил с рисунките си над 200 книги. Вероятно това е било възможно и защото, според сина му Филип, той е притежавал необходимостта непрекъснато да развива концепцията си за илюстрацията и стила си на работа. Нещо, което може да бъде видяно и усетено и в изложбата – промяната и развитието на стила, дори когато става въпрос за една и съща приказка.

Съгласяваме се с Филип, че илюстрациите не остаряват. И как биха могли, ако са сътворени така майсторски, фино и естествено, с чистия рисунък на художник от мащаба на Любен Зигаров. Като един от създателите на съвременната българска илюстрация, артистът ни убеждава, че тя продължава да е модерна и днес, а чрез новите томовете на „Приказките“ на Райнов ще присъства в сърцата и домовете и на бъдещите поколения.

Българският радиотелескоп LOFAR ще заработи през 2026 г.

До края на 2026 г. България ще завърши изграждането на първата за Югоизточна Европа наблюдателна станция на най-големия радиотелескоп в света за ниски честоти – LOFAR (Low Frequency Array – Нискочестотен масив). Това е паневропейски проект, който включва 52 антенни станции в осем държави: Нидерландия, Германия, Полша, Франция, Ирландия, Латвия, Швеция и Обединеното кралство. В ход е разширяване с допълнителни станции в Италия и в България през т. г.

Институтът по астрономия с НАО предлага възможности за участие в изграждането му чрез летен стаж за студенти, докторанти и млади учени с интерес към радиоастрономията, физиката и инженерните науки.

Изследванията на Вселената с радиотелескопа LOFAR, чиято централа е базирана в Нидерландия, обхващат научни области като слънце и космическо време, изучаването на младата Вселена, образуването на галактики, физиката на пулсарите, преходните радиоявления, космическите частици със свръхвисока енергия, междувъздушната среда и космическите магнитни полета.

България, заедно с Германия, Ирландия, Италия, Нидерландия и Полша, е съучредител на Европейския консорциум за изследователска инфраструктура (ERIC), създаден от Европейската комисия през декември 2023 г. LOFAR ERIC предоставя прозрачен достъп до широк спектър от научни услуги за европейската и

световната общност, като насърчава сътрудничеството и дава възможност на изследователите за иновативни, широкомащабни проекти. Основната настройка, известна като LOFAR 2.0, подобрява възможностите за изследвания и обработка на данни, като предоставя на астрономическата общност набор от усъвършенствани инструменти, характеризирани се с обширно зрително поле, подобрена чувствителност и възможности за наблюдение в множество посоки едновременно.

Проектът LOFAR-BG е финансиран като част от Националната пътна карта за научна инфраструктура на Република България 2020 – 2027, координирана от МОН.